Revi
LALIT
d e k l a s
Rs. 20.00
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

No. 128
ME 2017
ZIN 2017

* EDITORYAL ....Paz 3
- LETA BURZWA: ZOT INSTITISYON ANKRIZ
* Jabaljas & Bulbak ..... paz 10
* KESTYON LATER: 10 DEMAND LALIT ... paz 11
* LISTWAR FET TRAVAY ... paz 22
* 100 an REVOLISYON RIS ... paz 23
* NUVO FAZ DAN LALIT KONT KART IDANTITE ...Paz 26

SITE TELFAIR:
PETISYON a 3 MINIS
lor LAMYANT
Paz 18

DOSYE
ZOT INSTITISYON AN KRIZ
- ▶ PREZIDANS REPIBLIK
- ▷ SPIYKER & PARLMAN
- ▶ F.S.C

Paz 5

▶ Dosye LATER: LALIT ek ABITAN Be di Kap opoz proze IRS MONROZE dan DISTRICT COUNCIL ... paz 14

▷ Dosye DIEGO: KO-ZESYON UBYIN KONPLO ..... paz 19

▶ **Tem Fet Travay LALIT 2017: PU ENN REPIBLIK KLAS TRAVAYER** ..... paz 22

▷ Fim "Metropolis": LYIN ANT FASISM EK KONSANSIS SOSYAL ..... paz 30

KONTENI

Nimero 128

Me 2017 - Zin 2017

EDITORYAL: Leta Burzwa: Zot Institisyon an Kriz 3

DOSYE: Zot Institisyon an Kriz

Planet Earth Avan, Permi pu Biznes Answit: Ki Prezidan Repiblik? 5
Rol Spiyker an Kriz, Parlman an Kriz 6
Otaz bann Zom Dezespere 7
Financial Services: FSC an Kriz 9

Lalit an Aksyon 8
Jabaljas & Bulbak 10

DOSYE LATER

10 Demand LALIT 11
Guvernman bizin al Delavan Met dibut nuvo sekter Agro-Alimanter 12
Konferans de Pres: LALIT met kestyon later lor azanda 13
Frederick Robert, Sef Tablisman St Felix Reprezant IRS MonRoze 14
Eleman pu enn Veritab Vilaz Integre pu Baie du Cap 16
20-enn Lakaz Richelieu “Unfit for Occupation” 17
Lakaz Lamyant swa IRS? Ki Guvernman pe Okipe? 17
Rose Belle: Lamyant? Kontrol or Later? 17
Site Telfair Moka: Petisyon a 3 Minis lor Lamyant 18

DOSYE DIEGO GARCIA

Kozesyon ubyin Konplo? 19
Kominike Leta Moris kont Vizit ki UK pe “ofer” 20
Manif Diego 21
Demand Britanik pu Ranvoy Deba U.N.: Kronik Enn Maskarad Anonse 21

Fet Travay 2017: Pu Enn Repiblik Klas Travayer 22
Listwar Fet Travay 22
Leta Uvriye Larisi a-lepok: 100 an Laniverser Revolisyon Ris 23
Dan Kan 100 an Revolisyon Ris: Fim “Strike” par Eisenstein 25
Lansman liv Ram Seegobin: Lagrev Ut 79 25
Seri Liv Marxist: 25
Langaz ek 9-Year Schooling 25
Nuvo Faz Demare dan Long Lalit kont Kart ID 26
Intervyu Kliner Lekol 28
Diskur pu LALIT: Lindsey Collen koze dan Sinpozyom Nursing Association 28
Rivyu: *Dispatches*, liv lor Lager Vietnam 29
Fim Metropolis: Lyin ant Fasism ek Konsansis Sosyal 30
LALIT zwenn kanpayn internasyonal pu liberasyon travayer Maruthi-Suzuki dan Lend 31
1,500 Prizonye Palestinyin deklans Lagrev Lafin 31
Kestyon Later: Desin lor Seki nu Pa’le 32

FOTO: Rada

Pibliye e Inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, GRNW, Port Louis, Repiblik Moris.

Rs 20-

www.lalitmauritius.org tel 208 2132 ek 208 5551 lalitmail@intnet.mu
Youtube channel: lalitmauritius Soundcloud channel: lalitmauritius

LETA BURZWA: ZOT INSTITISYON ANKRIZ

Guvernman MSM-ML pe tap so lestoma akoz swadizan zot pe donn rezilta-lor-rezilta alor ki zot pe fer fas krizlor-kriz dan plizir institisyon Leta. Leta burzwa ankriz.

Parlman

Ena kriz disfonksyonnman dan Parlman. Zordi kan par milye arpan later agrikol pe dilapide ek konverti an *vila-IRS-smart-city* pu milyarder deor, kan lekonomi Moris pe vinn su dikta gro grup finansye, lerlamem nu truv sa tigit demokrasi ki Parlman reprezante menase.

Akoz ni Guvernman ni Lopozisyon pena enn plan pu lekonomi, e zot politik telman parey, zot depite pas zot letan lager zis lor banalite ziska li pe vinn destriktif. Parlman finn vinn deplizanpli inkontrolab.

Spiyker Maya Hanoomanjee pa pe reysi fer respekte so lotorite ek mintenir serenite neseser pu bon derulman seans parlmanter. Li pe bizin servi ruling alafil ubyin menas expilsyon, ubyin mem expilsyon, pu anpes depite lopozisyon persiste fer tu kalite komanter pandan ki Premye Minis ubyin lezot Minis pe reponn kestyon ubyin pran laparol. Kan Minis ek Depite Guvernman fer mem kalite komanter suvan li les pase, li pa intervenir. Li azir plis kuma enn ex-Minis MSM. So lotorite finn bese ankor apre mosyon deblam ki depite Shakeel Mohamed ti prezante kont Spiyker anparti akoz so *mank* inparsyalite. Seans parlman ki ti ena pu debat lor sa mosyon la finn expoz andirek lor MBC-TV sa debandad ki ena dan Parlman. Sanjeev Teeluckdharry, adzwin Spiyker, li osi pa finn kapav mintenir disiplinn pandan deba. Li finn servi tu kalite taktik e abiz pwindord pu favoriz kan Guvernman. Alafin li finn expilse depite MMM e finn ena workawt tu manb Lopozisyon.

Desin par Bernece Berkman, Dekontriksyon

Prezidans

Linstitisyon Prezidans Repiblik li osi dan gran problem. Prezidan Ameenah Gurib-Fakim finn expoz so naivte ek mank lexperyans politik pu so kontak ar Alvaro Sobrinho.

Zordi tu parti lopozisyon dan Parlman finn mem reysi tom dakor pu dimann so demisyon. Eski enn Prezidan Repiblik kapav servi so pozisyon pu fasilit demars pu milyarder ki vinn investi Moris, kuma Sobrinho? Samem Sobrinho la ki fer fas plizir lanket pu deturnman fon dan Portigal ek Angola.

Kimanyer Ameenah Gurib-Fakim enn mwa apre li nome alatet Leta Moris, aksepte pu vinn enn direktris *Planet Earth Institute* (PEI), enn grup ki anfet anrezistre kuma enn konpayni dan Lond? E ki ena kuma trustee Lord Paul Boateng, enn ex-Minis Britanik ek osi Sobrinho?

Armwari Repiblik Moris ti mem afise lor paz sitweb PEI.

Ki rol Prezidant Gurib-Fakim finn ena dan Sobrinho so bann demars vizavi Labank Moris ek FSC pu uver enn labank Moris?

Swita enn kestyon dan Parlman, Premye Minis Pravind Jugnauth finn dir ki 31 fwa sekreter Prezidant, Dass Appadu finn fer demand pu ki Sobrinho gayn fasilite VIP laeropor Plaisance. Antretan Dass Appadu finn pran konze kot Minister Fonksyon Piblik, kot li ti transfer, pu al travay pu Sobrinho.

Lapres finn mem pibliye emel ki Gurib-Fakim finn avoy Akilesh Deerpalsing, ansyin Chair FSC ek Mauricio Fernandes, CEO *Planet Earth Institute* lor size demars Sobrinho.

Ziska ler Prezidant pa finn vinn explike an piblik lor sa bann zonn domb otur so rol dan PEI ek fasilite ki Sobrinho finn benefisye.

Mesaz Prezidant ala nasyon lor MBC-TV pa finn ditu amenn eklersisman ki dimunn ti pe atann.

Labank Moris

Labank Moris osi an kriz. So Guverner finn bizin demanti ki li finn ena rankont ar Sobrinho. Basant Roi finn deklare ki li pa ti asiste kozri ki Sobrinho ti fer le 6 Ut 2015 dan Ebene, dan batiman Minister Bonn Guvernans, me selman li ti deleg enn so Deputy Governor pu prezan laba!

Aster ena afidavit ki Rudy Veeramundar, direkter kominikasyon PMO, finn depoz Lakur e ki mansyonn nom tu dimunn ki ti prezan dan sa kozri la. Parmi ena plizir o-kad Minister TIC.

Solicitor General, enn lot o-kad Leta, finn mem ekrir FSC lor lefet ki Sobrinho kapav finn indwir zot linstitisyon an erer e finn donn fos linformasyon dan so aplikasyon lisans labank kan li finn sit nom Iqbal Rajaballee ek Profeser Goolam Mohammedbhai. Tulede finn dir ki zot pa finn donn zot konsantman pu ki sit zot nom.

Alafin FSC finn al fer depozisyon lapolis kont Sobrinho. CCID fini depoz dosye kot DPP pu gete si pu ena purswit.

Prosesis pu Sobrinho gayn enn permi pu uver enn labank investisman Moris anfet byin bizar. Se Minister Bonn Governance ki finn introdir enn nuvo kategori lisans apel *Investment Banking Corporate Finance* e Labank Moris finn dakor ar sa nuvo kad legal ki anfet kareman transfer drwa donn permi labank depi Labank Santral a FSC akondisyon Labank la pa fer transaksyon depo. Anfet Sobrinho enn bann premye benefisyer sa nuvo kalite permi la.

Spekilasyon lor later

Inplikasyon plizir institisyon, Minis ek o-kad otur demars Sobrinho pu aste 131 gro vila Moris pe fraziliz Leta ek Parlman limem. Zordi brans exekitif Leta limem, guvernman MSM-ML, kapav sibir ankor sekus e pe bizin fer fas plizir lanket, ki li lor Vijaya Sumputh so lapey Rs 320,000, ki li lor lavant Britam, enn filyal BAI, kot plizir Minis ek ex-Minis MSM-ML pu konvoke, e asterla advayzer P.M. Gerard Sanspeur so lapey ki pre Rs500,000 par mwa!

Lekonomi provok kriz

Kriz ki pe afekte tu sa institisyon Leta li anparti rezilta stratezi ekonomik guvernman Lepep ki pe favoriz devlopman imoblilye, stil *vila-IRS-smart-city* ki atir investiser kuma Sobrinho.

Rol Britanik dan kriz?

Nu remarke ki tusa kriz la pe arive dan mem moman kot guvernman Moris finn alafin inskrir kestyon suverennte Chagos lor azanda lasanble Zeneral Nasyon Zini. Li pa pu etonan si ena lame azan Britanik dan sa destabilizasyon Leta Moris.

24 Avril 2017

INVITASYON LALIT pu SELEBRE

FET TRAVAY 2017
LINDI 1 ME
GRNW
9:30 am ziska 1:30 pm

TEM

“Pu enn Repiblik Klas Travayer”

PROGRAM
Diskur
Poem
Fim
Sante
Lamizik
Mesaz
Partaz manze

Vini an fami, si u ule!
LALIT, 153 Main Road, GRNW. Tel: 208 5551

KI PREZIDAN REPIBLIK?

Mardi le 18 Avril 2017, pu premye fwa dan listwar Repiblik Mauritius, lopozisyon parlmanter (setadir: PMSD, MMM, PT, MP, Reform Party, independan) finn reklam demisyon Prezidan Repiblik Ameenah Gurib-Fakim, atraver enn petisyon. Dayer dan enn Konferans de Pres Zedi 13 Avril, LALIT ti deza adopte sa pozisyon la. Mem avan sa, le 7 Mars 2017, lor nu web-sayt ti deza ena enn lartik ki analiz problem Alvaro Sobrinho, e rol supsonab Prezidan A.Gurib-Fakim dan tu sa la (News 7.3.2017: *The Alvaro Sobrinho Affair: President and PM entrapped*).

Institi Sobrinho

Alor depi preske 2 mwa, finn ena lartik de pres, program radio, konferans depres, ki finn met ankestyon manyer ki Prezidan A. Gurib-Fakim finn implik limem ek so staf dan bann zafer otur Planet Earth Institute, e konpayni finansye Sobrinho. Finn ena par santenn lartik dan lapres pu expoz bann triangaz Sobrinho isi dan Moris, osi byen ki dan Angola, Portigal, e mem Laswis.

Prezidan dimann lanket

Dan kumansman saga, Prezidan Ameenah Gurib-Fakim finn fer enn deklarasyon lor MBC/TV pu dir ki bizin ena lanket lor tu sa seri alegasyon kont Sobrinho. Me apre sa Lider ML, Collendavelloo, finn truv manyer blansi Sobrinho simpleman par get dan so blan lizye!

Demisyon depi PEI

Zedi 13 Avril, mem zur ki Konferans de Pres LALIT, dan Zurnal MBC/TV, Prezidan A. Gurib-Fakim fer enn dezyem deklarasyon, pu anonse ki li pe demisyone depi tu linstans Planet Earth Institute, me an mem tan li eksplike ki manyer li finn azir dan lintere peyi e lavansman lasyans, e pu atir investiser etranze. Li eksplike ki manyer li finn fek al fer enn kozri dan Liniversite Harvard e MIT dan Lamerik.

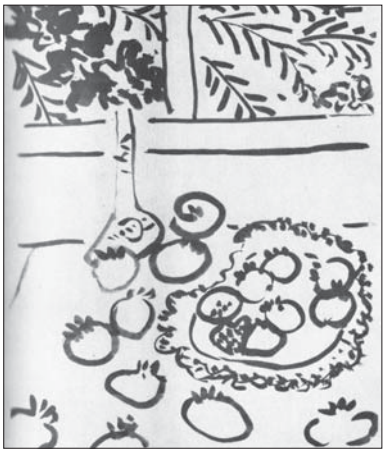

Desin Matisse, Vaz ek Grenad

Dan so deklarasyon le 13 Avril, pena okenn mansyon bann eleman ki ti fer li reklam enn lanket lor bann tranzaksyon A.Sobrinho. Par kont li asosye tu alegasyon lapres e parti politik a enn latitid “iresponsab” e latak personel ki bizin evite. Li mem truve ki finn ena insinyasyon e alegasyon kont li an tan ki “madam”.

Pa konvinkan

Deklarasyon Prezidan le 13 Avril pa finn konvink personn: pa finn ena okenn eksplikasyon lor implikasyon fonksyon prezidans dan *Planet Earth Institute*, ubyen dan demars Sobrinho pu gayn permi depi FSC pu so bann aktivite banker e investisman.

LALIT ena 2 kestyon sinp pu Prezidan Gurib-Fakim:

1. Dan so deklarasyon lor MBC/TV, Prezidan dir ki li finn nome kom Prezidan le 5 Zin 2015. Lerla an Ziyet li finn resevwar enn invitasyon depi Lord Boateng pu partisip dan enn fonksyon dan Lond; se laba ki li finn zwenn bann dimunn *Planet Earth Institute* (PEI) ki Sobrinho ti met dibut. E se dan sa fonksyon la ki finn propoz li pu met dibut enn Brans PEI dan Moris.

Alor kitfwa Prezidan A. Gurib-Fakim ti kapav eksplik nu ki manyer lor web-sayt Planet Earth Institute, ti anonse ki li ti deza Prezidan sa lorganizasyon la le 1 Ziyet 2015, avan li al Lond, e zis 3 semenn apre ki li nome Prezidan Larepiblik?

2. Dan sa lepok la Premye Minis ti Anerood Jugnauth, e nu kone ki Prezidan ek Premye Minis zwenn sak semenn: eski Prezidan ti diskit ek PM lor so implikasyon (antan ki Chairperson) dan enn lorganizasyon (PEI) ki anrezistre kuma enn kompayni dan Lond. Eski Prezidan ti pe diskit ek PM Jugnauth lor bann dezene ek dine ki li ti pe organize dan Reduit, pu permet A.Sobrinho gayn kontak sosyal/biznes ek dimunn ki konserne pu donn permi?

Kanaliz kapitalist?

Dan so deklarasyon lor MBC/TV, Prezidan dir ki dan so rol kuma Prezidan li ti pe kanaliz tu reket depi investiser ver institisyon konserne: eski dezene/dine dan Reduit ti form parti sa “kanalizasyon” pu tu investiser, apar A.Sobrinho?

NWT

Enn dernye kestyon ki pa konsern direkteman Prezidan A. Gurib-Fakim: li paret ki bann demars A.Sobrinho pu gayn permi pu so bann konpayni ti fer atraver enn *Management Company* ki apel NWT ki form parti grup AXYS. NWT ti sipoze fer enn lanket sere lor Sobrinho avan sumet so bann aplikasyon a FSC dapre repons enn Kestyon Parlmanter; dan kominike NWT, zot niye an-parti. Nu kone ki dan grup AXYS ena enn serten Senior Fund Manager ki ena osi enn rol dirizan dan enn parti politik ki fer rezistans e propoz alternativ: kitfwa li ti pu itil si sa Senior Fund Manager la ti eklersi nu lor so implikasyon dan penetrasyon kapital supsonab dan sirkwi finansye Repiblik Mauritius. ■

ZOT INSTITISYON ANKRIZ

ROL SPIYKER ANKRIZ

PARLMAN ANKRIZ

Me, li interesan get enn rezime, depi Hansard, bann pwin Shakeel Mohamed:

1. Spiyker inn al ankont "separasyon puvwar" kan li dir, dan enn intervyu, ki pa li ki desid azanda (*Order Paper*) pu Lasanble Nasyonal, me Kabine. Li enn pwin filozofik inportan, me ni so verasite (eski reportaz intervyu ti presi?), ni so porte pa finn explike klerman par Hon. Mohamed.

E detutfason, so argiman byin afebli akoz sa intervyu la ti fer par Madam Hanoomanjee *apre* ki mosyon no konnfidenns ti fini inskrir.

2. Kan Aneerood Jugnauth ti propoz Hanoomanjee kuma Spiyker, Lopozisyon pa ti invite pu segonde. Abe, si Lopozisyon pa reysi segonde, pa kapav vinn pled febles kumsa. Li anfantin. Anfet, Xavier Duval, Lider aktyel Lopozisyon, ti segonde!

3. Lor lefet ki Spiyker pa finn fer prev "inparsyalite", anplas Shakeel Mohamed vinn delavan avek detay enn rekizitwar, statistik a lapwi, reyelman so bann lexanp ti byin tigit, e byin feb pu enn tel mosyon de blam. Li pa ti mem ena enn lalist kote Guvernman, kote Lopozisyon pu aret zot koze, sipa menas expilse zot, sipa expilse zot – pu pruv mank inparsyalite. E, kan Hon. Mohamed finn vinn lor la, nu finn kumans sufer mem problem ki ena dan mosyon: Setadir, lager finn kumans leve – kuma dan enn komedi – ant Depyuti Spiyker ek Lopozisyon, sann kut la. Ruling Teeluckdharry, kumkwa pa kapav servi lexanp depi andeor Parlman depi lavi antan ki sitwayin prive Mm Hanoomanjee, li kapav kestyonab. Teeluckdharry finn apiy lor presedan Parlman Moris, tandi ki Mohamed ti servi lozik ek tradisyon sirtu Britanik – tulde interesan. Me, enn refri se enn refri, Depyuti Spiyker se Spiyker sa zur la.

Li kler, depi redifizyon lor TV e depi brib dan Hansard, ki Shakeel Mohamed kan li ti pe koze, ti pe interonpi san-ses par manb Guvernman ki Teeluckdharry ti inkapab kontrole.

4. Lerla Shakeel Mohamed inn vinn lor kestyon kifer Spiyker finn interdir zurnalist Touria Prayag depi Parlman. Sa ti andeor so drwa, li finn argyu ase byin: Premye Spiyker, li dir, ti pe azir kuma ziz ek pleynan (*judge and party*) dan enn ka. Dezyem, li ti oredi raport ka la DPP si li truve finn al ankont lalwa. Me, la osi, li pa enn zafer pu vinn isterik. Ena presedan. Kapav presedan pa bon, me Deepa Bhookhun ti met deor par Spiyker Ramnah. Alor, sa finn uver laport pu akizasyon ki zis akoz Spiyker enn fam ki pe blam li; sanse pa ti blam Ramnah, akoz li enn zom. Enn argiman feb depi ban Guvernman, dakor, me etan done Mme Hanoomanjee ti nome akoz li enn fam, pa pu so lexperyans pu travay prezide, manb Guvernman ti bizin sot lor la. Anfet ena fam ki ti byin kapav fer enn bon Spiyker: ena fam ki finn dan ziron MSM sertin moman kuma Sheila Bappoo, ena Shirin Aumeeruddy-Cziffra, ena Vidula Nababsing, ena Villa Seenyen, ki ti potansyelman kapav nome kuma enn Spiyker *akoz zot lexperyans*.

Anfet, li montre sa degradasyon, kan nu mazine ki ansyin Spiyker, Razack Peeroo, zame pa ti expilse personn. Li finn dir sa lor radyo.

5. Malgre Ruling Spiyker lor zafer andeor Parlman, Mohamed finn persiste met lor azanda zafer servi so lakaz (pu lekel li gayn enn alowenns) kuma ladres biznes biskwi pu so tifi.

6. Lor zafer Spiyker so "*selective deafness*" (pa tande kan li pa'le), la li enn lot lexanp mank inparsyalite, pa ti neseser fer li enn pwin separe. Me, kan Jugnauth ti dir li "*Shut up!*", li dan Hansard, Mohamed dir, me Spiyker pa tande. Kan Mohamed poz kestyon komye gard bizin dan enn kor-degard, SAJ dir li al okip zafer Gorah Issac, *e lerla lapolis vinn aret li enn semenn plitar*. La osi, SAJ pa dimann exkiz, e Spiyker gayn *selective deafness*. Mesaz ki finn avoye: "Si poz kestyon ki fer dimal Guvernman, u pu arete!" (Zafer Gorah Issac ti enn fiziyad lavey enn eleksyon.) Sa li enn kritik byin grav, e byin serye. Hon. Mohamed ena rezon pu ankoler. Me, bizin pli ankoler ar SAJ e fer li pey pri politik pu enn tel abi puvwar, pa sey regle li par atak zis Spiyker.

7. Ti ena enn long but kan, pandan *Sports Bill*, Spiyker dir pu Mohamed poz kestyon li bizin travers par Whip Lopozisyon kan pa ti mem ena enn. Anfet finn met Mohamed deor. Sa li paret enn lexanp ase serye enn antrav, ubyin enn erer par neglizans, delapar Spiyker.

8. E Pandan diskur Gayan dan parlman an 2015, Mohamed sit depi Hansard, "*Madam Speaker, when questions were asked in this House about that appointment, Hon. Shakeel Mohamed (…), it must be mentioned that it is - and that is shocking - for the first time in the history of Independent Mauritius, a non-Hindu is sitting as Leader of the Labour Party in this House attacked Vijaya Sumputh.*" Gayan mem menas servi sa atak kominal absird andeor Parlman. Spiyker pa dimann li repran so parol infek.

9. Manb Guvernman, dapre Mohamed, pe protez Spiyker, la la la, pandan deba, kumsidire, li tuzur manb MSM.

.10. Kot manze zur Parlman, Shakeel Mohamed dir, kot sa "*head table*" ena Spiyker, Premye Minis, Depyuti Premye Minis, zis manb Guvernman. Zame Lider Lopozisyon. Sa vedir, san ezite, Madam Spiyker tultan frekant bann MSM.

ZOT INSTITISYON ANKRIZ

OTAZ BANN ZOM DEZESPERE

PARLMAN ANKRIZ

Parlman li anfet sel but laparey leta burzwa ki opere dan kad enn tigit demokrasi: nu elir depite sak 5 an. Lerla, antan ki depite, zot pena gran puvwar. Samem nu dir li tigit demokrasi. Li tigit, wi, me li presye.

Parlman deza feb

Parlman, li enn institisyon byin feb vizavi Kabine. Sa li akoz Kabine li *nome* parmi depite eli *par Premye Minis*, ki li asontur ti eli kuma depite, me li *nome par Prezidan*. E plis ki tu, sa Parlman la, li enn institisyon ki burzwazi, setadir klas kapitalist, ti met dibut kan li finn ranvers reyn par Lakur ek Kabine Lerwa.

Tusala pu dir ki sa sel but ki enpe demokratik la – Lasanble Nasyonal – li pe anfons dan enn kriz grav. Sa li pe provoke par lefet ki pei la, limem, pe bayante ar milyarder deor, amizir lepep Moris pe exklir depi sa tigit kontrol lor lekonomi ki Parlman ti ena, amizir lepep pe return dan sa inpwisans ki ti reyne anba kad legal langazman 19yem Syek, swa lesklavaz, avan 1835. Presyon pu enn otokrasi pu inpoz sa nuvo realite ekonomik li pe gayn terin kont sa tigit demokrasi pu lekel lamas travayer inn lite depi 100 an, e finn gayne progresivman pandan enn syek.

Parlman inn vinn otaz bann zom dezespere.

Sa bann desperado la zot pe asiz lor ban Guvernman, lor ban Lopozisyon, tulde. Zot tu ena mem politik ekonomik. Ki zot pu lager apar lager macho? Zot bann zom san lavenir si zot pa macho. E zot pare, zot tu, kuma enn teat makab, pu infliz destriksyon total lor Parlman, fer li kolaps, purvi zot pe gard swa sezi puvwar. Sa sel fam ki enn akter ladan, Spiyker Maya Hanoomanjee, li osi, li pran rol zom macho dan sa sel lespas potansyelman enn tipe “demokratik” dan pei. E Spiyker vinn santral, zur kan tu sa konportman destrikter net la, finn ariv so pwin absird ziska ler pandan Mosyon no konnfidenns kont li-mem antan ki Spiyker dan seans 4 Avril 2017, su prezidans nuvo Depyuti Spiyker, Sanjeev Teeluckdharry.

Enn laironi: Zis dan moman dan listwar kot sa lespas enpe demokratik apel Parlman la finn pran enn gran pa ver *plis* demokrasi – setadir avek pu premye fwa redifizyon andirek lor TV tu derulman Parlman – li enn laironi ki ena sa vag deklanse par desperado ki vinn pus tu dan lot direksyon net, setadir zom dezespere pe fer tu pu fer Parlman kareman kolaps.

Normalman, tanki enn Guvernman for, so Spiyker kapav inparsyal. Pena problem. Me, sa Guvernman Lepep telman inkoeran, telman efare, e sa Lalyans Lepep ti telman feb ki PMSD inn demisyone pa-kone-kifer apre 2 an dan Guvernman, ki Spiyker, Madam Hanoomanjee, finn vinn deplizanpli pa inparsyal. Dayer, li ti enn kandida bati. Li ti nome anparti pu sa, anparti akoz li enn fam e fam drastikman sureprezante dan Parlman, anparti akoz li fami Jugnauth. E, li pa finn depas sa 3 rezon pu so nominasyon la. Li finn res enn MSM, li finn res enn nomini akoz li fam pa akoz so kapasite prezide, e li finn res enn fami Jugnauth, al Clarisse House dan enn fet guvernmantal, e servi exkiz ki li fami.

Menase, kriye, insilte

Enn Spiyker ki bayas, li pa bon. Me, li pa enn rezon pu zom Lopozisyon azir kuma zot finn azir, setadir dibute, menase, kriye, insilte. Zot inn vinn pli pa bon, sann ku la.

Kan feb, viz refri

Normalman, tanki enn lekip for, li pa atak refri. Li plito okip so adverser. Me, Lopozisyon dan Parlman li telman feb, telman divize, telman dezespere, ki li finn kumans konsantre so atak, pa kont Guvernman, me kont refri, kont Spiyker. Sa finn kilminn dan mosyon de blam ki Shakeel Mohamed, Travayist, finn mete kont Spiyker. E sa finn dezenere dan Parlman pu enn lot rezon. MMM inn perdi Lider Lopozisyon kan PMSD kit Guvernman avek plis depite ki MMM; MMM ki’nn lev ton, kumans azir kuma batchara dan Parlman, kifer? Pu, kan Bèrenger fer workawt, tu lopozisyon, inklir PMSD, oblize swiv li, e li revinn ondire Lider Lopozisyon pu enn segonn. Tu finn redwir a enn tel zwe macho.

Travay parlman pe derule divan piblik aster. Mem si li dan 2 langaz ki dimunn pa futi koze avek presizyon, pa futi konpran avek presizyon, nonpli. Me, zot sinema, sa sinema zom dezespere pe derule divan nu lizye.

Sel solisyon se nu bizin enn program pu plis demokrasi dan kad *priz puvwar bann klas oprime*. Elastoplas pa pu marse. Fode lamas dimunn, dan bann nuvo striktir demokratik ki li met dibut, reysi gayn kontrol lor lekonomi dabor – setadir later ek kapital. Samem ki pu reprezant enn Repiblik pu klas travayer.

Mosyon kont Spiyker

Shakeel Mohamed, mem sertin so bann pwin kont Spiyker ti valab, dan lansanb so diskur ti enpe feb, e pa ti reyelman porte antan ki enn mosyon blam. Me, sak so pwin finn sertennman azut dan montre enn Parlman ki pe al an debandad, avek enn Spiyker ki pa pe futi galvaniz respe Lopozisyon. Me, li pa fasil kan li ena pu fer fas bann zom dezespere kuma manb Lopozisyon aktyel.

Anfet Aneerood Jugnauth, ki finn reponn Mohamed, finn fer sa vit e ase konvinkan. ■

LALIT AN AKSYON

Delegasyon LALIT dan manif Chagos

An Avril, manb LALIT ti prezan dan manifestasyon organize par GRC divan lanbasad Britanik (lir lartik lor Chagos dan Revi). Ti ena bon slogan pu dekolonizasyon osi byin ki pu drwa retur dan manifestasyon. Alain Ah-Vee ti fer intervyu pu RFI laba.

4,000 hits par zur

Web-Sayt LALIT finn stabilize an 2017 otur 4,000 hits par zur. Li klerman enn sayt ki pe konsolide.

Kont IRS Baie du Cap

Rezyonal LALIT Lwes-Abitan Baie du Cap ti al depoze District Council Lasavann dan Souillac apre ki zot finn fer obzeksyon kont IRS Monrose/proze imobilye Bouigues, ki pe rod pran State Land pu so biznes prive. U kapav lir plis detay lor la dan Revi.

Lozman Richelieu

Brans Richelieu LALIT-abitan Site Richlieu pa finn atann lotorite vinn inspekte: zot finn organiz sayt vizit inzenyer zot mem. Inzenyer finn dir ki lakaz Richlieu ki zordi zur dan enn leta preske invivab, pa ti devet kumsa si li ti byin konstrir. Enn lakaz, li finn dir, si li byin konstrir mem avek blok krwaze si swiv so sistem byin, ti devet tini 100-150 an. Plis detay dan Revi.

Site Telfair

Ti ena reinyon LALIT-abitan site EDC dan Telfair kot ena proze “Smart City” grup Espitalier Noel (ENL). Ofet kot ena “Smart” City fini mont miray pu bar site pu ki li konpletman andeor. Guvernman so fasilite ki li donn kapitalis imobilye fer enn kontras kriyel avek manyer ki li inyor dimunn ki pena mwayin pu tir lamyant ek remont lakaz an-dir ki guvernman mem finn monte. LALIT-abitan finn organiz petisyon laba e enn delegasyon finn al kot Minis Lozman Soodhun pu depoz li an-personn.

EDC Rose Belle

Ti ena 2yem reinyon LALIT-abitan site EDC lor problem ek kanpayn lamyant laba. Dan sa reinyon-la, abitan finn diskit demand LALIT lor itilizasyon later. Abitan Rose Belle pe donn kudme organiz reinyon dan lezot landrwa pu fer reinyon similer.

Petisyon Bambous

Brans Bambous LALIT, konzwin ar abitan Bambous, pe sirkil enn petisyon kont lefe nefast depotwar La Chaumiere. Kontakte manb pu donn kudme.

LALIT lor sayt travay

Ena militan LALIT lor sayt travay pe devlop enn nuvo form striktir lor sayt travay kot diskit problem dan sa sekter la ek ki kalite demand ki dan lintere klas travayer anzeneral osi byin ki travayer dan sa sekter la. Sa kalite nuvo striktir la pe ne dan sekter lasante ek dan lindistri sikriyer.

Rankont avek CTSP

Enn delegasyon LALIT ek ladireksyon CTSP ti zwenn pu diskit kanpayn lor itilizasyon later. CTSP deza pe integre demand pu ki servi later pu kreasyon anplwa e pu devlopman sutenab dan so memorandem bidze. Zot pe invit militan pu explik nu 10 demand dan renyon sindika.

Lasanble manb LALIT

Ti ena lasanble manb LALIT le 2 Avril kot manb LALIT finn analiz sityasyon politik, finn diskit aksyon LALIT pu sa lane la ek renuvle Komite Santral LALIT. Enn lasanble byin interesan kot manb finn fer plizyer propozisyon ki finn adopte anterm aksyon. Manb LALIT finn osi kumans mobilizasyon ver nu selebrasyon Fet Travay le 1 Me Grand Rivyer lor tem “Pu enn Repiblik Klas Travayer”.

Kozri LALIT dan Nursing Association

Lindsey Collen pu LALIT, akote Pramila Patten antan ki avoka feminist, ti pran laparol dan enn lasanble lel fam sa sindika la. Finn pran desizyon dan sindika pu donn kudme muvman fam pu fer tu dimunn kone ki dan Kazyelti 5 lopital Moris, enn Rodrig, ena enn Yunit Agresyon Sexyel ki vinn an-viger dimoman enn viktim prezante pu tir kart. Linportans se enn fam vyole nepli bizin al istasyon. Dan prezans dokter forennzik lapolis, kan fini okip fam la so lasante, lerla enn gard fam vinn lopital pu intervyue li.

ZOT INSTITISYON ANKRIZ

FINANCIAL SERVICES

F.S.C. AN-KRIZ

Ka Sobrinho, ankor enn fwa, finn expoz febles total institisyon sipozeman“regilater” pu fer fas a kapitalis finansye, enn kalite kapitalis partikilyerman rapas konpare ar kapitalis dan prodiksyon.

Ena dimunn byin ot dan leta kuma Dev Manraj, sekreter finansye Minister Finans ki Chermenn FSC e sef parke Dhiren Dabee ki syeze lor bord FSC ki sipoze asire konpayni kuma pu Sobrinho pa gayn permi operasyon. Me FSC pa finn kapav asir sa. Lapres, alimante par enn seri afidavit depi konseye pe devwal kantite presyon depi Reduit, depi Minis TIC (avek lekel ti ena korespondans ki dat depi Me 2015, lepok Pravind Jugnauth ti Minis avan Bhadain) pu asire ki bann konpayni Sobrinho gayn permi FSC e gayn li avek enn vites rekor.

Sutyin dan Leta pu Sobrinho

Premye Minis Pravind Jugnauth antan ki Minis Finans ti amand lalwa pu detas “labank investisman” depi responsabilite labank santral an Ut 2016 e met li su responsabilite *Financial Services Commission* (FSC). 22 zur apre ki sa lalwa promilge, Sobrinho fer aplikasyon pu gayn permi labank investisman. Dan enn letan rekor, li anfet premye pu benefisye sa permi la. Alor pa zis finn ena presyon depi ML (Collendavelloo finn vinn alareskus so Prezidant e finn defann Sobrinho), depi MSM me osi depi Roshi Bhadain ki zordi dan lopozisyon.

Dimunn dan Leta kumans disosye

Apre ki Sobrinho finn expoze, finn gayn enn seri dimunn dan leta ki finn disosye avek Sobrinho, preske tultan zis anparti: Guverner Labank Santral, ansyin sef FSC Iqbal Rajahbalee,

Profeser Mohamedbhai ansyin Vis Sanselye Liniversite Moris. Pli resaman konpayni NWT dan grup Axys finn disosye li osi. Mem Sobrinho ti ena enn repitasyon supsonab depi plizyer lane, FSC ki finn donn plizyer laysenns a konpayni Sobrinho, finn finalman bizin al met depozisyon lapolis kont Sobrinho lor baz ki li finn donn fos linformasyon kan li pe fer aplikasyon FSC.

2-an apre BAI

Li pa premye fwa ki institisyon regilater fer fas a kriz grav dan sekter finansye. Sa fer zis 2 an desela, Labank Santral ti retir permi BAI akoz so loperasyon ponzi lor gran lesel ti pe vinn andeor kontrol net. Rezim Ramgoolam ek institisyon leta ti toler sa sityasyon la, sa “trin ki ti pe deraye” la, kuma Marc Hein, prezidan FSC lepok guvernman Ramgoolam ti dekrir li. Li ti dir ki fiyling dan Guvernman ek parmi o-kad FSC, se pu sey sap BAI.

Kriz ekonomik ek kriz dan leta

Dan kontext kriz ekonomik kapitalis, leta pe swazir pu deplizanpli fye lor kapitalis finansye pu li gayn investisman depi deor (FDI). Plis ki 75% FDI sorti depi kapitalis imobilye ki form parti kapitalis finansye, e aster nu pe kumans gayn enn apersi ki kalite kapital ena dan 25% FDI ki reste la. Alor leta kwinse ant nesesite pu rod investisman depi deor, enn kote, e lot kote anpes kapital stil Sobrinho instale dan pei. Li pa etonan si kriz dan institisyon leta, sirtu institisyon ki sipoze “regilater” agrave dan enn fason danzere.

Lutchmeenaraidoo ek feyton Euro-Lonn

Le 1 Ziyet 2015, apenn sis mwa ki li nome kuma Minis Finans dan guvernman Lepep, Vishnu Lutchmeenaraidoo finn dekuver ki so lapey Minis pa sifizan, li bizin fer enn biznes apar. Li fer aplikasyon a labank SBM, ki tom su so responsabilite antan ki Minis Finans, pu enn lonn 1.1 milyon Euro (Rs 45 milyon), ranbursab avek enn to dintere 1.5% par an. Bi sa lonn la se pu permet li investi dan *lor*, me kan minis Lutchmeenaraidoo finn gayn so lonn le 11 Septam 2015, li deside ki pa *lor* ki li pu aste me plito aste e revann deviz kot li sir fer enn profi, sirtu antan ki Minis Finans, li ena puvwar afekte to-sesanz.

Sa lonn ti vinn anpiblik atraver enn lartik dan *Le Dimanche/ Hebdo* 13 Mars 2016. Tutswit apre, ICAC finn demar enn lanket e finn konvok Lutchmeenaraidoo. Samem Lutchmeenaraidoo ki ti prezante kuma Minis Finans ki ti pu realiz 2yem mirak ekonomik guvernman Lepep ti zwe enn rol efase apre eleksyon, li ti byin suvan absan dan Kabine Minis ek pran long konze maladi.

Sa labsans la ti deza pe interprete ki ena konfli ant li ek Minis Bhadain.

Antretan konfli ant li avek

Roshi Bhadain finn vinn piblik. Finn ena bann atak enn kont lot atraver Facebook osi byin ki atraver afivadit kot Lutchmeenaraidoo ti tret Bhadain amenn rol KGB dan Guvernman. Aneerood Jugnauth antan ki Premye Minis finn transe e ti fer enn mini remaniman kabine kot finn retir Lutchmeenaraidoo kuma Minis Finans, finn nom li Minis Zafer Etranzer, swadizan akoz Lutchmeenaraidoo ti fer sa reketla akoz so lasante.

Dan mem remaniman finn retir responsabilite ICTA ek MBC depi Bhadain. Li metod Aneerood Jugnauth finn servi pu sey kolmat konfli alinteryer Guvernman ek alinteryer MSM. Me sa pa paret finn marse. Ti ena diferan klan ti pe forme a linteryer MSM. Kriz finn kontinye ziska demisyon sirpriz Bhadain an Zanvye sa lane la. Pravind Jugnauth finn nome kuma Premye Minis e pandan ki nuvo Kabine Minis pe pret serman, Bhadain pa prezan e sumet so demisyon.

Sa feyton Euro-Lonn revinn dan laktyalite sa lane la avek kominike DPP le 24 Mars 2017, kot DPP truve ki ICAC pa finn furni sifizaman prev komkwa Lutchmeenaraidoo finn servi so linflians kuma Minis Finans pu gayn sa Euro lonn la. Alor DPP desid pu pa al delavan pu met sarz kont li. Asterla Lutchmeenaraidoo pe dir ki Bhadain ti konplote pu gayn so plas Minis Finans.

Sa feyton ant Bhadain ek Lutchmeenaraidoo finn dire lor enn peryod plis ki 2 an e finn inplik institisyon Leta ek medya, pran depi ICAC, SBM, Labank Moris, Kabine Minis, DPP, e mem Facebook.

Alafin elekter finn redwir a telespektater ki enn fwa eleksyon fini lerla kumans sibir bann evennman kot depite ek minis fer seki zot anvi. Bann institisyon ena enn kapasite limite pu azir. Elekter ti bizin ena puvwar sanksyonn depite ki fane atraver petisyon elektoral. ■

Dosye: Ram, Rada, Lindsey, Rajni

Jabaljas ek **Bulbak**

Bulbak: Alor Jabaljas, to pe swiv inpe bann deba dan Parlman lor TV.

Jabaljas: Mo swiv inpe, me mo pa konpran gransoz: zot tu koz dan bann langaz etranzer.

Bulbak: Abe se Konstitisyon Moris ki dir ki selman Angle ek Franse ki kapav koze dan nu Parlman.

Jabaljas: To pa truv sa inpe bizar: kan sa bann Lonorab ti fer kanpayn pu zot rant dan Parlman, zot tu ti koz dan langaz Kreol.

Bulbak: Ki sann la ti pu vot zot si zot ti koz Angle ubyen Franse dan miting? Me eksplik mwa enn zafer Jabaljas, si to pa konpran gransoz, abe kifer to get Parlman lor TV?

Jabaljas: Mo gete zis anka ena lager ek workawt. Lerla li vinn inpe interesan.

Bulbak: To pa ti pu kontan si tu deba ek diskur ti fer dan langaz Kreol ki nu tu konpran? Lerla nu tu ti pu kone ki sann la merit dan Parlman, e ki sannla ti devet dan karo kann.

Jabaljas: Sa ti pu enn bon zafer: mo tuzur pa konpran kifer pa gayn drwa koz langaz Kreol dan Parlman. Dayer mo truve mem PMSD, MMM e Ganoo so Muvman Patetik an faver. Ena mem depite e minis guvernman ki an faver.

Bulbak: Sa li selman apre ki finn ena enn kanpayn lafis ki dir "Bizin Langaz Lepep rant dan Parlman". Anpasan Jabaljas, Ganoo so parti apel Muvman Patriotik, pa patetik.

Jabaljas: Abe si preske tu dimunn dakor, kifer nu pe bizin ekut sa bann zokris dan Parlman koz langaz ki zot pa tro metrize?

Bulbak: To bizin konpran ki ena ankor dimunn kuma Anerood Jugnauth ki panse ki Langaz Kreol tro vilger pu servi dan Parlman: li finn mem dir ki sa zame pu arive tan ki li la.

Jabaljas: Kapav et li ena rezon: ki pu arive si kan enn Minis santi li kwinse, si li pa kapav reponn kestyon, li dir: "Mo pis ar zot!"

Bulbak: Abe Madam Spiker pu fer ondire li pa finn tande. Kapav mem ki li pu ekspilse inpe depite Lopozisyon si zot proteste.

Jabaljas: Ubyen kapav et Madam Spiker pu dir ki sa mo "pis" pa akseptab dan Parlman. Dapre Standing Orders, bizin dir "Mo titur ar zot".

Bulbak: Ala to pe fer badinaz ek zafer serye kuma Parlman.

Jabaljas: Abe dir mwa enn ku, **Bulbak,** eski dan langaz Angle ubyen Franse, pena koze vilger?

Bulbak: Ena enn kantite, kitfwa plis ki dan langaz Kreol.

Jabaljas: Abe lerla kifer koz Angle e Franse plito ki langaz Kreol, ki tu dimunn konpran.

Bulbak: Sa to pu bizin dimann Minis Mantor, zis li ki pu kapav eksplik twa sa.

DOSYE LATER

“KESTYON LATER”

10 DEMAND LALIT

Dan premye enn an kanpayn LALIT
kont “Gated Communities”, IRS, Smart Cities,
nu finn fer 25-30 reynion kat kote Moris.
Pandan sa mobilizasyon la,
nu finn kumans devlop 10 demand:

1. Revok tu lalwa ki ankuraz lavant later agrikol pu konstriksyon vila!

Guvernman bizin revok tu lalwa ki rann li fasil pu kapitalist pran so later agrikol, konverti li, bayant li, vann li, dilapid li, betonn li. Tandi ki enn travayer pey 15% TVA lor materyo konstriksyon pu so lakaz, patron tablisman exanpte kan li konstrir vila pu bayant ar milyarder. Kan travayer vann enn but later familyal, li pey lanrezistreman 11%; kapitalist exanpte, li. Konsesyon tax – lor konverti, morsele, bayante, konstriksyon – bizin aboli.

2. Servi later pu “Vilaz Agrikol” kot ena prodiksyon! Pa pu IRS ek “gated communities”!

Guvernman bizin kree “vilaz agrikol” *pa* “smart cities”. Vilaz agrikol pli smart. Li adres sekirite alimanter, somaz, lozman – tu anmemtan. Par exanp, anplas Guvernman mont enn 100-enn lakaz letaz NHDC, li pran 100 arpan later, li mont 100 lakaz tutotur, e omilye ena later kot dimunn kapav plante, fer lelvaz. Prof. George Chan, pandan kanpayn sekirite alimanter, ti montre nu kimanyer sa kalite laferm la li dirab san nuvo “intran”. Kote later, Tablisman tuzur dwa 700 arpan Guvernman apre Lakor 2008, dapre Rapor Odit, Mars 2017. Rodrig, kapav ankuraz dimunn rod vilaz similer.

3. Antreliyn dan tu later kann dan lespas 7 an!

Guvernman bizin obliz tu tablisman, atraver tax, organiz zot karo kann pu ki kapav ena antreliyn lor totalite zot karo. Dan LALIT, zame nu pa finn dir ras tu kann, plant pistas, plant zariko. Nu propoze ki diversifye gradyelman, lane-apre-lane, pandan 7 an. Kann pu tuzur la, ziska li feyz awt amizir patron rann li kont ki kann inn futi. Lontan ti ena antreliyn dan tu kann “repus”, setadir dan enn-7yem totalite later. Planter ek meteye ti pran bay lor sa later antreliyn. Tablisman ti pran travayer, plant antreliyn limem. Me, kan pri disik tonbe, tablisman, telman finn mekanize bonaveni pu fer fas, zot finn instal irigasyon dan enn fason ki rann antreliyn difisil. Me, Guvernman bizin fors tablisman re-organiz so plantasyon (1/7yem par an) ek so irigasyon: e.g. koste 2 laliyn nuvo kann pre-pre, kit enn gran lespas pu antreliyn, lerla rekoste 2 prosin laliyn. Kumsa gayn letan fer rekolt antreliyn avan kann monte, tuf li. Dan 7 an, san zenn rannman kann, pu ena prodwi alimanter dan lamwatye siperfisi later Moris *anmemtan.* Se sa ki apel prodiksyon alimanter *lor gran lesel*.

4. Lizinn pu Prezerv e Transform Prodwi Agrikol, pu kree travay!

Guvernman bizin fini pran linisyativ, avan premye rekolt prodwi agrikol pare, met dibut lizinn pu prezervasyon ek transformasyon – partu dan pei, inklir Rodrig. Sa inklir lizinn met dan bwat, fur indistriyel pu deses grinsek, fasilite pu frigorifye legim, lizinn pu friz-dray legim, fasilite pu “sun-drying”, lizinn delwil kwi-manze (depi pistas, fler soley, etc). Planter pu gayn pri garanti ar Marketing B ord, ki frni lizinn, pu prodwi ki pa reysi vande bazar. Bizin liye konesans tradisyonel grandimunn ar konesans syantifik agronom.

5. Shifte sibsid depi kann ek disik ver prodwi alimanter!

Aktyelman lindistri disik ek kann li existe selman akoz sibsid. Anfet, li rul a enn lapert. Alor, Guvernman ek Sugar Insurance Fund Board vid sibsid dan enn “kanar bwate”. Pena sibsid lor lindistri alimanter – mem li kree anplwa. Tu sibsid ki pandan de-syek finn al ar kann-ek-disik bizin shifte asterla ver prodwi alimanter. Pa zis pu otosifizans, ki sa osi bon, me pu exportasyon, pu gayn deviz. Ala enn-de lexanp.

a) MSIRI shifte so lanfaz depi resers lor kann ek pu mulin, ver resers lor prodwi alimanter.

b) *Sugar Industry Mechanical Pool* bizin shifte depi masinnri pu planter kann ver masinnri pu planter manze/foraz.

c) *Sugar Insurance Fund Board* bizin shifte depi asirans pu kann ver pu prodwi alimanter. Insi deswit pu 12 para-etatik.

Leta mem amenn delegasyon Brixel pu negosye lavant disik; li pa fer naryin parey pu prodwi alimanter.

DIS DEMAND LALIT (kont)

6. Lindistri Lapes ek Lizinn Prezervasyon prodwi lamer - pu kree anplwa!

Moris ena tigit later, me gran siperfisi lamer: 2.3 milyon kilomet kare. E nu pena enn vre lindistri lapes! Dan friport, pwason sorti bato Kore, Lespayn, Lafrans. Bizin lizinn kaning, e pu vinday, rogay, kari, etc dan bokal.

7. Kreasyon Anplwa!

Tu sa propozisyon LALIT met lanfaz lor potansyel kreasyon anplwa – dan karo, lizinn, liniversite, transpor, marketing. Ful anplwa anpes enn vole problem: ladrog, vol, old-ep, form prostitisyon kot expoze a danze – tu kalite problem kronik emerze ar somaz kronik.

8. Sekirite alimanter, nu ule!

Dan propozisyon LALIT, ena laspe sekirite alimanter. Nu dan enn lepok tu danze lager.

9. Deviz Neseser pu Pei pa Kurbe divan FMI, Labank Mondyal!

Kan ena prodiksyon kumsa, li amelyor balans peyman. Moris fode prodir e exporte, pu li kapav inporte.

10. Lozman

Kanpayn LALIT, kan li viz anpes bayant later agrikol ar milyarder deor e tay kart spekilasyon lor “immobilier”, li osi apel pu Guvernman mont bon lozman dan bon lanvironnman pu tu dimunn dan pei.

Konklizyon

Nu pa’le ki dimunn ki lir sa program la zis tom dakor ar li. Nu ule u vinn aktif, devlop sa kanpayn la,

GUVERNMAN BIZIN AL DELAVAN
MET DIBUT NUVO SEKTER AGRO-ALIMANTER

Guvernman deza ena kontrol lor 14,000 arpan later agrikol ki li kapav servi pu kree vilaz integre uswa pu organiz plantasyon manze lor gran lesel, limem. Sa vedir, anmemtan ki li met presyon lor tablisman, li kapav azir par li. Guvernman ena later.

Marketing Board

Li pu bizin anmemtan ki dimunn plante lor sa later la, osi met dibut ankor brans Marketing Bord – pu stokaz e pu donn planter pri garanti. Li ena later pu kapav met dibut lizinn konservasyon ek transformasyon manze.

Later deza Guvernmantal

Dapre Rapor Lodit (ziska 2015), ena 9,129 arpan later agrikol piblik ki administre par *Land Use Division* Minister Agro-Indistri. Sa later la servi sirtu pu donn planter kann lor bay, me akoz pri disik pe bese, ena 1,026 arpan kot planter finn abandonn later la. Plito ti servi later la pu plant manze.

Rapor Lodit finn osi expoz lefet ki ziska 2015, 700 arpan ki MSPA sipoze donn Guvernman dan kad lakor 2008, Guvernman pankor gayne. Lakor la expire sa lane la. Alor si guvernman pa ekzize ki li gayn sa 700 arpan la avan lakor expire, later la riske pa vinn piblik. Dan sa 2,000 arpan su lakor 2008, 1,214 arpan ti alwe pu sekirite alimanter ek leres pu proze lozman sosyal.

Rose Belle

Tablisman Rose Belle ena buku later. Ladan, ena 3,200 arpan kot li pe kontiyn plant kann. Purtan tablisman Rose Belle anplway zis 322 dimunn permanan. Li ti kapav fini kumans devlop antreliyn dan tu sa later la, uswa servi enn parti pu plantasyon alimanter lor gran lesel plennter. Sa ti pu kree anplwa dan Lesid. Ena 500 arpan lor lekel finn diversifye: ena prodiksyon dile, plantasyon diri, vilaz idroponik (mem ki li kut byin pli ser pu kiltiv legim).

Later SIT

Sugar Investment Trust (SIT), kot Guvernman enn aksyoner mazoriter, ena 2,425 arpan lor lekel ankor pe plant kann dapre so websayt. Me erezman, dapre so rapor anyel 2016, SIT paret ena enn politik plis eklere – li dir li ena lintansyon *pa* vann so later agrikol: li pu gard li e anbark lor proze diversifikasyon agrikol ki pli viyab, li dir, ki kann.

Servi later guvernman, fors tablisman swiv

Guvernman bizin al delavan, met dibut nuvo sekter agro-alimanter lor sa 14,000 arpan later agrikol piblik. Anmemtan, li bizin fors tablisman liber later kann antreliyn pu plant manze – gradyelman lor enn peryod lespas 7 an dan tu so later.

DOSYE LATER

KONFERANS DEPRES

LALIT MET KESTYON LATER LOR AZANDA

LALIT ti fer konferans depres pu rann piblik 10 demand ki finn sorti depi sa dernye faz enn an nu kanpayn pu kontrol demokratik lor itilizasyon later. Leker sa kanpayn la, se 25-30 reynon partu dan Moris. Finn osi ena lafis, trak ki militan LALIT kole u distribiye mem zur, mem ler. E nu finn osi fer lasanble nasyonal kanpayn. Nu 10 demand finn prezante dan form enn liflet osi byin ki dan form vizyel. Sa form vizyel la ti devlope pu premye fwa dan reinyon LALIT-abitan Baie du Cap ki pe opoz proze IRS laba. Sa pe vinn enn veritab zuti pu popilariz nu demand onivo nasyonal.

Nu ti expoz nu bann lafis ek osi liflet 10-demand plis nu desin ki nu pe rode, e ki nu pe kritike dan politik Guvernman. 13 militan LALIT ek aktivist dan kanpayn later depi Baie du Cap, Richelieu, Rose Belle, Moka, Bambous, Curepipe, Vacoas ti partisipe.

Ekonomist trakase par proze imobilye

Rada Kistnasamy ki ti prezid konferans depres ti met lanfaz lor kimanyer dan mem moman kot nu pe zwenn, ena enn bel problem ekonomik: plis ki 75% investisman depi deor (FDI) rant direk dan sekter imobilye – enn sekter baze lor spekilasyon e ki pa prodwir absoliman nanye. Li finn dir ki bann ekonomist burzwa, zot deplizanpli alarme par sa sityasyon la: enn lekonomi pa kapav baze lor pran bon later agrikol, mont vila, bayant later la.

Rajni Lallah finn koz lor lyin ant sa kriz ekonomik ki pe atak travayer ek kriz politik aktyel. Seki plis lev lakoler travayer se sa inegalite terib kan telman buku dimunn pe viv dan traka san-ses, kan pena sekirite an-plwa, kan pe viv dan sere akoz pena lakaz, kan pe amenn enn lalit permanan pu sirvi, enn kote, ek lot kote, Guvernman adopte politik ekonomik pu fasilit kapitalist kuma Sobrinho aste 131 vila delix!

Li finn osi denons lopozisyon Parlmanter: “Kot PNQ, PQ dan Parlman pu chalennj destriksyon later ek promosyon imobilyer?” Tu parti lopozisyon dan Parlman: MMM, PMSD, Labour Party parey kuma MSM-ML zot tu finn partisip aktivman dan sa politik pu bayant later e favoriz sekter imobilye.

Demand LALIT dan form desin

Lindsey Collen finn explike ki-manyer kan LALIT ti kumans nu kanpayn pu stop IRS tablisman, zurnalist ti gayn difikilte konpran ki nu pe chalennj fason ki pe itiliz later agrikol *prive*. Zot ti krwar nu ti pe koz laplaz piblik! Li finn explike kimanyer lot difikilte nu finn gayne dan kanpayn se adverser akiz nu “kont devlopman” kan anfet nu pe konteste destriksyon later agrikol.

Desin monte IRS

Dan konferans depres, Lindsey Collen finn prezant nu liflet. Enn kote ena desin ki montre miray aparteid deklas ki separ lakaz dimunn klas travayer depi vila delix dan geto milyarder kot zot pisinn. Li finn demontre natir kolonyal sa kalite proze la kan li finn dir: “Sa bann dimunn dan vila la, zot kapav vinn mars-marse dan sime kot nu reste. Me, nu nu pa kapav al mars-marse se zot.”

Lot kote liflet, li finn explike, li montre ki li posib servi later dan enn fason alternatif: pu kree vilaz agrikol integre lor 100 arpan avek lakaz tut-otur ek later andan kot kapav plant manze e nuri zanimo. Fe Profeser Georges Chan, enn Morisyin ki enn exper mondyal lor agrikiltir ek laferm integre finn montre nu dan LALIT kimanyer kapav devlop agrikiltir dirab. Foto ek desin dan liflet la fer li posib pu kapav imazinn kimanyer kapav servi later dan enn fason prodiktif.

Vilaz integre ala klas travayer

Liflet desin osi montre kimanyer par milye plas travay kapav kree pa zis dan agrikiltir alimanter, me osi dan lizinn prosesing, konservasyon ek transformasyon, dan marketing, transportasyon, stokaz ek resers agrikol.

Li finn osi dir ki nu bizin aret dekrir nu pei kuma “enn ti lil” kan pei la li 18yem pei pli gran dan lemond kan azut tulede, later ek lamer, kuma parti teritwar. Purtan nu pa pe devlop sa resurs marinn imans dan sa 2.3 milyon kilomet kare lamer ki form parti teritwar pei.

Ti ena kestyon depi lapres lor nu referans a zafer Sobrinho e si LALIT panse Prezidan bizin ale apre ki so bann lyin avek Sobrinho finn devwale. Ram Seegobin finn dir ki stil devlopman ki favoriz sekter imobilye ki atir dimunn kuma Sobrinho. “Kan nu pe amenn kanpayn kont IRS, ERS, PDS, Smart City, nu pe amenn kanpayn kont Alvaro. Alvaro Sobrinho, li zis tip-of-the-iceberg” li finn dir. “Eski finn poz lakestyon dan tu sa bann vila IRS existan, komye Alvaro ena? Nu pe dir nu pa ule Alvaro ek tu so bann parey.”

Li finn konklir: “Madam Prezidan Gurib-Fakim koz buku lor antreprenarya ek investisman prive. Se sa febles la ki finn fasilit lantre dimunn kuma Sobrinho dan Reduit. Prezidan bizin deside si pa li ankor kapav et Sef Deta Moris. Li pu bizin deside. Me nu pa krwar li kapav.”

FREDERICK ROBERT, SEF TABLISMAN ST. FELIX REPREZANT

IRS MONROZE

16 Mars 2017, District Council Savanne so Komite *Land & Building* ti syeze pu ekut obzeksyon Komite konzwin LALIT ek abitan Baie du Cap kont sa sanse “devlopman” par konpayni Bouigue lor Later Leta ki pu liye so proze IRS Monroze ar lamer.

Komite konzwin opoz lefet ki konpayni prive Bouigue pe servi State Land pu bezwin komersyal. Sa proze la, si zame li kontinye, pu enn presedan pu lezot promoter lezot plas. Ti ena enn dezyem grup abitan Baie du Cap ki ti osi avoy zot obzeksyon a District Council.

Nef reprezantan abitan Baie du Cap ek 3 manb LALIT ti prezan kuma enn panel inifye kont Bouigue so proze IRS ek kont destriksyon patrimwann.

M. Kamalsaw Gajadur, Prezidan District Council Savanne, ti prezide. Seans inn uver par inform nu ki tu dimunn prezan pu ena tu letan pu exprim nu libreman. Finn osi inform nu ki nu pu ena 21 zur depi zur ki District Council kominik nu so desizyon pu fer lapel divan *Environment and Land Use Tribunal*.

Frederic Leon Robert, enn sef tablisman St. Felix ti pran laparol pu explik so proze. Li ti koz lor so proze an antye, setadir IRS MonRoze ek later Leta ar batiman patrimwann. Li ti met buku lanfaz lor 2-3 pwen feb: li enn Morisyin, li depi Baie du Cap, li depi Lesid. Li pe fer sa proze la pu benefisye Baie du Cap. Li premye proze dan listwar ar enn gran eleman “sosyal”, li dir. Li ena enn petisyon avek 800 sinyater sutenir li, li dir. Li tusel ti koze – 3 lezot dimunn ar li pa ti koze.

Kote obzekter, nu ti tom dakor ki pu ena 2 portparol ki pu prezant obzeksyon suleve par tulede 2 petisyon a District Council. Lezot manb delegasyon pu lib pu azut lezot pwin apre.

Ragini Kistnasamy, manb LALIT ti dimann pu met lor rikord bann kestyon preliminer apre ki District Council ti explike zot la pu ekute tulede kote. Zot pa pu reponn okenn kestyon. Alor, ti sulev bann kestyon pu al dan Minits e ki pu servi dan ka enn lapel.

1. *Later Leta:* Kan Bouigue inn gayn bay? Eski nu kapav get bay la? Eski ti ena kondisyon atase ar bay? Lor ki nom bay la ete?

2. Kisannla finn met sa pano *Private Property?* Li Later Leta, li pa enn propriete prive.

3. Ki finn ariv laport ek lafnet sa swadizan “propriyete prive”?

4. Eski zot ti deza fer aplikasyon avan? An 2014? Kan ti fer aplikasyon pu Permi *Land and Building* pu premye fwa? Ki rezon zot ti done kan ti fer aplikasyon?

5. Ki relasyon sa aplikasyon ek IRS Monroze?

6. Ki relasyon ena ant konpayni Bouigue Ltd ek tablisman St. Felix, ubyin so bann direkter?

7. Kan proze IRS Monroze ti fer aplikasyon pu enn EIA? Kan li ti gayn so permi? Ena enn permi pu IRS Monroze ki ti gayne le 9 Zin 2011. Sis banane inn pase. Kan sa permi EIA expire?

Ragini Kistnasamy inn fer enn deklarasyon preliminer pu dir depi aplikasyon IRS, EIA an 2009 e mem kapav depi avan, Leta finn kumadir intansyonelman deles vilaz Baie du Cap.

Baie du Cap pena ni lekol guvernman, ni lekol preskoler, ni lakres ni lekol segonder. Pankor ena enn velej orl uyin enn seborl. Pena fasilite labank, pa mem ena enn ATM. Pena filinng lesans sa malgre buku peser bizin lesans pu zot bato pu al lapes. Li ilegal pu sarye lesans dan loto u taxi. Purtan ti deza ena enn filinng avan. Sime ki ti promet parderyer ek akote lor sa later leta pa finn materyalize – M. Ari Seerputty, finn explik sa pwin la an detay. apre Promoter sa IRS, apel zot mem “devloper”, me finn dekup flan montayn, fer enn gran ple. Pena drin kan anfet Guvernman pe depans par milyon lor drin onivo nasyonal. Pena fasilite sportif, pena mem plas pu enn terin petank.

Nu gayn loder enn konspirasyon pu abandonn vilaz la, fors vilazwa vinn depandan lor bann devloper IRS ki zot vre bi se gayn akse a lamer pu milyarder depi deor par fors abitan kite ale. Ena fami inn deza forse pu kite.

Obzeksyon li a 2 nivo: Lokal ek Nasyonal. Obzeksyon Nasyonal pu sumet a tu Minister konserne ek Premye Minis.

Apre Ragini Kistnasamy, Ari Seerputty, abitan Baie du Cap ti fer enn pledwari byin solid lor nesesite enn sime pu sa 15 fami ki ena pu mont 75 peron pu ariv ziska zot lakaz. Li finn sumet enn dosye detaye ki montre ki kan Baie du Cap ti ankor form parti District Council Black River, li personelman ti fer demars pandan plizyer mwa dan bann renyon teknik ki ti finalman debus lor trase ki sime akse pu pran. Li ti osi koz pano ki ti mete dan mem plas an 2016 e ki fer referans a proze MonRoze, konpare ar nuvo pano 2017 asterla pe koz zis State Land. Li finn osi presize ki dernye pano ti ena enn fos dat 2014 lor la. M. Seerputty ek lezot manb delegasyon obzekter finn dir ki manyer sa mank konsiderasyon pu enn 15-enn fami ki lor later bay ki pena enn sime li enn indikasyon sa proze IRS an zeneral.

Lezot manb delegasyon inn sumet foto ki montre vol dilo lasurs, gran miray ki finn konstrir kumanse depi Rut Rwayal vilaz monte ziska lipye montayn. Sa finn blok sime akse pu tu fami ki res adrwat proze la, kan get ater. Sa lafuy ek gran ple ki finn fer lor later leta pe koz gro debordman labu lor Larut Lakot kan ena gro lapli.

Lindsey Collen, manb LALIT, ti konklir par atir latansyon sa

fenomenn re-kolonizasyon dan Moris onivo nasyonal e mem dan lemond, kot bann risar depi lot pei vinn etablir dan enn landrwa barikade avek miray e sekirigard arme pu gard abitan Moris andeor. Par kont, zot pu kapav sirkile libreman kot nu reste. Proze IRS, Smart Sitiz e lezot Geyted Komyunitiz (*Gated Communities)* pe fane dan Moris an antye. Li finn sumet enn map pu montre degre penetrasyon sa nuvo kalite kolonizasyon (get map lor kuvertir deryer Revi LALIT no 126). Li finn azute ki LALIT pe dimann ki kennsel tu sa permi e tu sa konsesyon tax ofer par guvernman santral konsernan nuvo permi konversyon, morselman later ek lavant ar etranze zis akoz zot ena buku kas.

Li finn dir ki LALIT pu avoy District Council enn kopi nu propozisyon a guvernman santral pu enn vre vilaz integre olye sa kalite devlopman ala IRS.

Prezidan District Council inn dir ki li pu fer enn sayt vizit.

Apre seans, nu finn zwenn pu enn debrifing e finn fixe enn renyon lor prosenn letap nu aksyon.

Nuvo Forsing Patron Tablisman dan Baie du Cap

Forsing Bouigue Developpement dan *L'Express* li vinn dan moman kot nu dan latant desizyon District Council Savanne, li bizar. Dan enn paz dan *L'Express* 8 Avril 2017, nu aprann ki Bouigue Développement, enn filyal SNC Bouigue Développement, baze dan Paris pe prezant so proze IRS Monroze su enn nuvo nom *Anbalaba* dan Baie du Cap. IRS pu lor enn terin 15.4 ektar pu "*comprend également un village intégré articulé autour d'un bâtiment classé patrimoine national. Cet ancien poste de police a été rebaptisé Maison du dialogue pour les besoins de l'IRS.*" Proze la pu kut Rs3.1 milyar e zot pe demar lavant vila ek lezot lozman delix. Dapre sa lartik *L'Express* IRS Anbalaba pu servi mem EIA IRS Monroze.

Desin Kathe Kollwitz, March of the Weavers

12 OBZEKSYON KONT I.R.S. LA

Isi lalist 12 obzeksyon ki Komite Konzwin LALIT ek Abitan Baie du Cap ti argyu divan DIstrict Council. Zot ti deza dan enn petisyon siyne par 17 dimunn preske exakteman enn an desela Alalila:

1. Proze la, e sa devlopman lor State Land, reprezant enn invazyon nu vilaz.
2. Proze la, avek so devlopman lor State Land, kup nu vilaz an de.
3. Promoter la fini servi gro masinn pu ronz e dekup nu flan-montayn la net lor sa sayt la; li finn deza fer enn vyolasyon lanatir dan enn fason ki ofans nu memwar Baie du Cap.
4. Li fini kareman kokin lasurs; li finn met difil metalik otur lasurs la, met so laponp.
5. Li finn mont enn miray ki ferm akse a lakaz 2yem ranze (kote drwat Proze la kan get later).
6. Li finn konpletman detrir, e anlev ansyin brik taye, depi enn batiman patrimwann, seki ti tom zis par deryer ansyin istasyon lapolis.
7. Li finn kumans demantel istasyon lapolis, enn patrimwann ki dat depi 1905, e ki form parti nu memwar kolektif; li finn anlev laport ek lafnet.
8. Si zame enn tel Proze Lotel avek so 74 lo vila ek apartman, plis enn shoping morl, tusala vinn tom omilye nu vilaz, li pu gat latmosfer nu vilaz; dan so siyaz li pu amenn tu kalite problem sosyal grav.
9. Nu obzekte akoz Proze la pena bi pu kree anplwa. Nu kone patron sa zar Proze la prefer pa donn travay dimunn ki res pre. Sa li enn fe. Nu finn truv li dan lezot Proze prekot Baie du Cap. Zot pu zis fer sanblan, donn enn-de kontra, pu kuyonn nu; detutfason nu pa ule kondane a enn lavi kot nu ek tu nu zanfan fer travay "intandans", setadir seki lontan ti apel "servant" pu dimunn ris; nu ule travay prodiktif, nu ule kree kiksoz.
10. Proze reprezant enn menas a nu akse a lamer, a lonterm; nu fini truv zot vize. Nu finn truve kimanyer finn buz sime laplaz net depi Pte aux Roches.
11. A mwayenn term, Proze la ena lintansyon fer nu kit nu lakaz, ale (dimunn ki res adrwat proze la). Ena fami fini expilse deza.
12. A lonterm, Proze la ena lintansyon fer tu dimunn ki lor bor lamer kit lakaz ale (dimunn ki res agos proze la).

Sa proze la, si zame li kontinye, li pu enn presedan pu lezot promoter dan lezot vilaz.

KESTYON RES POZE

1. Kestyon ki nu ti poze divan Distrik Council Savanne, IRS MonRoze ti gayn so EIA an 2011. Sis banane inn pase. Eski EIA pa finn expire? Kestyon ankor res poze.
2. Kimanyer Bouigue Développement pe fer reklam pu vann so lozman delix ki ena pu kut Rs28 milyon, Rs43 milyon ziska Rs90 milyon ki pu inklir enn bato pu sak vila. Kimanyer bato ek loto IRS pu ena sime lor Later Leta me fami ki res akote pa pu ena sime e pu bizin kontinye mont 75 peron tulezur.
3. Kimanyer Bouigue Développement pe fer reklam pu lavant lozman delix avek Later Leta ek batiman patrimwann inklir ladan, kan District Council Savanne pankor donn so zizman?

DERNYE DEVLOPMAN -

District Council Savanne finn kominik a bann obzekter dan enn let date 14 Avril 2017 inform nu ki li finn akord permi a Bouigue Development (Maurice) Ltee. Ala enn extre let Distrik Council a bann obzekter:

"*Permits and Business Monitoring Committee at its sitting of 30.03.2017 respectively has approved the grant of Building and Land Use Permit to Bouigue Developpement (Maurice) Ltee for:*

(1) Renovation and conversion of an existing building at ground floor to be used as market fair

(2) Construction of a building comprising of 2 commercial units and toilet block at ground floor and sales office at first floor

(3) Construction of a Civil Status Office at lot 15, Ruisseau de Creoles, Black River-Savanne Coast Road, Baie du Cap.

The Council issues a Building and Land Use Permit to the applicant on the 13.04.2017"

Let la osi inform nu ki su Seksyon 117 (14) Local Government Act 2011, nu ena enn dele 21 zur pu nu fer apel kont sa desizyon divan Environment and Land Use Tribunal.

ELEMAN PU ENN VERITAB VILAZ INTEGRE PU BAIE DU CAP

Dan plizyer renyon abitan Baie du Cap ek manb LALIT, nu finn diskit lor ki kalite devlopman integre dan Baie du Cap ki pu reponn alafwa a problem lozman, problem travay ek asir sekirite alimanter par servi later ek lamer ki deza la. Renyon ti baze lor konesans abitan lor Baie du Cap e lor met ansam seki nu finn aprann ki sa kalite devlopman "real estate" pu ule dir pu dimunn Baie du Cap ek pu dimunn dan Moris an zeneral.

Fann vilaz an 2

Proze IRS Monroze li akote lakaz dimunn, omilye vilaz, e li pu kareman kup vilaz an-de. Nu pa konpran kimanyer enn tel proze inn gayn permi EIA. Later Leta e batiman patrimwann (ansyen batiman stasyon lapolis ek batiman Leta Sivil) inn vinn "*private property*". Avan-mem so aplikasyon divan District Council inn fer, ti ena enn lanseyn patron, ki anonse san okenn laont, ki sa batiman guvernman sanse "*private property*". Avan District Council donn so verdik lor obzeksyon a developman komersyal lor Later Leta, promoter Bouigue Ltd pe fer reklam lor lagazet pu vann so vila ek lakaz delix.

Proze kup abitan depi lari

Sa kalite devlopman pa pran kont dimunn ki viv isi dan sa landrwa la. Nu finn truv li kan zot pe refiz donn sime fami ki res akote proze. Nu finn truv kimanyer promoter inn fer fami ki ti res lor Later Leta pandan plizir deseni kite, ale. Sa kalite developman IRS, lotel, vila pa kree buku lanplwa – li pa so bi. Tigit anplwa ki pu kree, li pa anplwa prodiktif.

Bizin enn vre devlopman dan vilaz Baie du Cap ki pu kree vre travay dan prodiksyon. Avan abitan ti travay dan tablisman Bel Ombre ek St Felix. Kan mulin inn ferme, plas travay inn ale. Lizinn zonn frans dan lesid osi inn ferme. Dimunn Baie du Cap bizin enn devlopman kot kree travay, travay prodiktif.

Tablisman Bel Ombre ek St Felix ena kontrol lor later dan sa rezyon la. Alor, sa vedir, zot ena responsabilite pu devlop later dan enn fason ki kree anplwa prodiktif. Zot ti kapav, par exanp, servi later tablisman pu plant manze lor gran lesel, veritab prodwi alimanter, konverti mulin kann a lizinn pu konservasyon ek prezervasyon manze pu asir sekirite alimanter. Anmemtan kapav devlop exportasyon pu amenn deviz dan enn fason suteni, e pu amenn ankor devlopman. Guvernman pa kapav partisip dan plan tablisman kumsa. Li pe donn tu kalite fasilite, tu kalite dediksyon tax, pu donn valer later tablisman, e osi pu permet tablisman *betonn* later, e vann li ar milyarder lot pei. Guvernman pa kapav les tablisman betonn lavenir. Guvernman bizin fors tablisman pu diversifye lagrikiltir.

LALIT ek abitan Baie du Cap pu sumet nu propozisyon devlopman avek eleman ver enn vilaz integre Baie du Cap a Minis Local Government, Minis Lanvironnman, Minis Lapes, Minis Lagrikiltir, Minis Finans. Kopi a District Council Savanne, Village Council Baie du Cap ek trwa depite No 14. Nu pu osi avoy kopi dosye a Lapres

DOSYE LATER

20-ENN LAKAZ RICHELIEU

UNFIT FOR OCCUPATION

Guvernman inn vann lakaz ar grandimunn enn 20-enn fami dan Site Richelieu, lakaz ki ti mal-konstrir ar blok-krwaze san feray, byin apre tu lezot lakaz par santenn dan Site, me ki pe literalman grene lor latet sa bann fami la, tandi ki lezot lakaz tuzur tini dibut.

Sa bann fami la pa finn res lebra krwaze, me finn zwenn dan Muvman Lakaz, finn kumans fer demars (Get dernye 4-5 Revi LALIT). Premye devlopman, se Minis Soodhun finn ofer 3 opsyon pu dimunn dan sa problem la:

1 Aplay NHDC:

(a) pu larzan dal (si fami desid pu kraze-reranze)

(b) pu larzan pu materyo pu lans konstriksyon enn nuvo lakaz.

2 Aplay MHC pu enn lonn ti to dintere (pu konstriksyon?);

3 Aplay NEF pu li donn kudme konsernan rekonstrir/repar lakaz.

Sa prosesis kot dimunn pe exam-inn tu sa posibilite la finn anklanse.

Anmemtan ena 2 nuvo devlopman:

1. Minis Wong, ki osi depite landrwa, inn dir dan enn rankont ar abitan ki li li pu avoy inspekter pu gete sipa lakaz la kapav repare; e si wi, dimunn bizin fer zot reparasyon. Me, si truve ki Guvernman inn mal-konstrir lakaz, pa kapav repare, sa vedir Guvernman ki pu bizin pran sarz.
2. *Muvman Lakaz* finn resevwar, de so kote, enn inzenyer dan domenn konstriksyon ki finn vizit 6 lakaz konserne, pu li gayn enn lide. Li finn dir lakaz la pa kapav repare. Bizin kraze refer. Li finn dir si lakaz ti byin konstrir a lepok (mem avek blok krwaze, me swiv so sistem ogrin), enn lakaz beton li bizin dire 100 a 150 an.

Desin Kathe Kollwitz

LAKAZ LAMYANT swa IRS?

Militan LALIT ansam avek abitan site EDC diferan rezyon finn demar enn kanpayn kont prezans lamyant dan lakaz Site EDC inpe partu dan pei. Nu pe dimann Guvernman, atraver petisyon, pu anlev pano lamyant ki danzere pu lasante depi dan lakaz EDC e ranplas lakaz dimunn.

An 2002 LALIT avek Muvman Lakaz ti deza organiz petisyon ek kanpayn kont lamyant dan plis ki 15 Site EDC dan Moris. Rapor exper Commonweath John Addi-son, mem lane, ti prekoniz mezir pu dimunn pa expoz zot lasante ar prezans lamyant dan sayt travay osi byin ki dan lakaz EDC.

E, an 2011, Rapor *Truth and Justice Commission* finn kareman rekomann demolisyon lakaz la-myant dan Site EDC e ranplas zot avek enn lakaz ki konstrir avek materyo pli apropriye.

Zordi ena *National Committee for the Removal of Asbestos* kot Minis Lozman, Minis Lan-vironnman ek Minis Integrasyon Sosyal syeze. Dernye fwa zot finn zwenn ti an Ziyet 2015 kan zot ti anons desizyon pu detrir lakaz EDC ki pa okipe e ranplas pano lamyant dan lezot lakaz. Ziska ler pa finn ena enn rapor kot finn arive ar sa desizyon la. Dimunn ankor pe viv dan sa bann lakaz ki reprezant enn danze an-permanans pu lasante ek lanvironnman.

LALIT ansam avek abitan Site EDC finn demar enn nuvo faz nu kanpayn kont lamyant ki pe fer dan kontex kot guvernman ek sekter prive pe dilapid later avek bann proze imobilye pu milyader lot pei e pa pe pran kont lozman pu dimunn mizer, e dimunn dan problem lamyant.

Extre rapor Truth and Justice Commission (Vol 1-2011)

9. Housing

"Many housing estates have buildings constructed with asbestos, a toxic substance which is damaging to health. These houses should be pulled down on a phase to phase basis and other units constructed with proper material. ... These shortcomings should be addressed."

ROSE BELLE

LAMYANT? KONTROL LOR LATER?

2yem Komite abitan Site EDC-Brans LALIT Rose Belle ti zwenn Lindi 3 Avril. Ladan, abitan ek militan LALIT ti diskit kimanyer Guvernman bizin tir pano lamyant, kraz ansyin lakaz, ranplas li ar lakaz beton. Me, sa demand la li bizin, zordi, liye avek lezot demand, sinon li pa pu marse. Kifer? Akoz dimunn byin suvan na pena lemwayin pu pey lakaz, ubyin pu pey lakaz regilyerman, mem lakaz *National Empowerment Fund*, kan zot pena travay ar sekirite anplwa.

Abitan finn diskit propozisyon LALIT ki finn devlope dan kanpayn later pu ki kree plizyer vilaz integre lor 100 arpan sakenn lor later tablisman Rose Belle. Savedir anmemtan ki dimunn gayn lakaz, li kapav osi gayn travay: dan plantasyon, lelvaz zanimo osi. Anmemtan, Guvernman met brans Marketing Bord pu aste e stok rekolt lor pri garanti pu permet dimunn ki plant manze gayn enn reveni lor lekel zot kapav viv. Ansyin tablisman bizin met dibut lizinn konversyon/transformasyon pu ki abitan Lesid ena travay fix. Deza ena infrastriktir.

Dimunn finn truve bizin organiz plis reinyon kumsa dan lezot landrwa. Alor 2 abitan finn volonter pu donn kudme organiz reinyon dan lezot site EDC dan Lesid. Militan LALIT-abitan finn fini kumans al get dimunn dan lezot site EDC ki pe montre buku lintere pu diskit kestyon lamyant ek kestyon kimanyer servi later.

DOSYE LATER

SITE TELFAIR, MOKA

PETISYON A 3 MINIS LOR LAMYANT

Zedi le 6 Avril 2017, manb LALIT dan brans dan landrwa finn zwenn abitan Site Telfair, Moka pu met dibut enn komite pu desid ki aksyon pu pran pu adres problem lamyant dan lakaz site EDC. Sa lakaz site EDC ti konstrir an 1960 apre siklonn Karol e finn fer so letan ziska zordi. Kondisyon lakaz site EDC pe deteryore e so reparasyon preske inposib akoz prezans pano lamyant ki so lapusyer kapav pa bon pu lasante, sirtu kan manipil sa bann fey lamyant la.

Desizyon

Seki finn deside dan komite;

1. Pu organiz enn petisyon adrese a trwa minis ki syeze lor *National Committee on The Removal of Asbestos*, savedir Minis Lozman, Minis Lanvironnman ek Minis Integrasyon Sosyal. Petisyon pe met guvernman divan so responsabilite pu anlev lakaz lamyant e ranplas li par enn lakaz dirab ki pena okenn risk pu lasante. Sa vedir respekte rekomandasyon Rapor Komisyon Laverite ek Lazistis.

2. Pu fors Guvernman bizin servi so prop mwayin pu tir debri depi lakaz lamyant avek enn lekip spesyalize e pu debaras debri dan plas ki apropriye.

3. Pu zwenn muvman kont lakaz lamyant ki pe batir dan lezot landrwa kuma Rose Belle, dayer bann manb LALIT brans Rose Belle ki finn fer premye kontak pu sa renyon ena lye.

Apre renyon planifikasyon, manb LALIT dan brans ansam avek abitan finn organiz petisyon kot finn gayn 38 sinyatir depi abitan, enn par lakaz. Nu finn osi kontakte konseye vilaz Moka ki finn donn so ful sutyin e li pu sulev sa problem onivo konsey vilaz.

Petisyon finn al depoze Zedi le 18 Avril par enn delegasyon ki reprezant abitan ek manb LALIT, Danielle Le Merle, Elvis Jean Charles, Salma Beekharry, Rada Kistnasamy ek momem kot Minis Lozman, Showkutally Soodhun dan so biro Ebène. Finn osi avoy petisyon a minis Alain Wong ek Etienne Sinatambou.

Dan mem moman nu truve ki grup ENL pe anons proze Moka Smart City avek gran piblisite, ek lot kote samem grup ENL finn konstrir enn miray otur site Telfair pu kasyet lamizer dimunn depi lizye milyarder ki pu finn instale dan Moka Smart City, me osi enn miray avek lintansyon pu anpes dimunn landrwa sirkile!

Smart City Moka

Moka Smart City ki pe konstrir lor bon later agrikol pa pu vinn rezud problem lozman dimunn. Li pu nonpli rezud problem anplwa. Later bizin servi pu prodiksyon ek transformasyon manze pu exportasyon. Sa ki pu kree lanplwa dirab e amenn deviz.

Abitan site Telfair avek manb brans LALIT pu kontiyn res mobilize pu ki guvernman azir e reponn a demand ki ena lor petisyon.

S M
pu Brans LALIT

Dosye lor later prepare par SM, RK, LC, RL, RF, BK.

INFO INFO INFO

Reynion Uver Fam

Muvman Liberasyon Fam finn fer enn reynion uver an Avril, kot fam finn fer enn analiz kritik lor lefe sa politik donn promosyon dan yerarsi patriarkal pu enn-de fam. Sirtu sa tem la ti byin daktyalite avek problem grav otur Prezidant ek Spiyker ki ti nome akoz zot fam, e pa akoz zot kapasite ubyin lexperyans relevennt.

Kozri manb MLF dan Women's International Association

Dan kad *Zurne Internasyonal Fam*, Lindsey Collen pu MLF finn pran laparol lor kestyon vyol dan reynion *Women's International Association*.

LIV PU ZANFAN

Ena enn lof spesyal pu profeser lekol maternel pu liv pu zanfan lamwatye pri ziska lafin Avril. Ena enn panfle kuler ki LPT finn avoy tu lekol maternel ki dan Lekol Guvernman.

Kur Literesi

LPT finn lans 2 nuvo kur literesi , plis enn nuvo kur post-alfa.

100 an Revolisyon Larisi

Fim K-Lib pu prozet enn sezyon fim pu selebre 100-an depi gran revolisyon klas travayer dan Larisi and 1917.

Evennman Merkredi 17 Me
OSCAR LOPEZ RIVERA LIBERE

LALIT pe organiz enn selebrasyon pu kwinsid avek liberasyon Oscar Lopez Rivera, ki finn ferme plis ki 35 an dan prizon Amerikin akoz so lalit pu lindepandans Puerto Rico ki tuzur enn koloni USA. Le 20 Zin lane dernyer, LALIT ti partisip dan enn evennman ki ti ena lye dan 35 pei dan lemond pu met presyon pu liber li.

Barack Obama, dan enn so bann dernye aksyon kuma Prezidan, finn anons so liberasyon.

Alor, met sa dat pu evennman la dan u dayeri:

Dat: Merkredi 17 Me.

Dan Puerto Rico pu ena gran gran selebrasyon nasyonal.

KO-ZESYON UBYIN KONPLO?

Dezyem fwa ki enn drol zafer arive: Kan Britanik kwinse lor dosye Diego Garcia, dan enn fason byin surnwa e par enn espes mazik, kestyon “kozesyon” aparet kuma enn opsyon. Kan li aparet, li zame kiksoz ki Gran Bretayn finn formelman met lor azanda; kan li aparet, li pa mem kiksoz ki Leta Moris anonse ki swa li, swa Gran Bretayn, inn met lor azanda. “Nuvel” la zis surse dan medya par mirak kumkwa, “Angle pe ofer kozesyon”. Dayer, ki li ule dir? Ondire voler pe ofer pu partaz lakaz ki li finn eskroke ar proprieter.

Jadu?

Ala, li pe re-arive zordi ankor! Gran Bretayn ti’nn al mandye enn dele 6 mwa ar Chermenn Lasanble Zeneral Nasyon Zini pu debat e vote lor Rezolisyon formel pu al Lakur Internasyonal Lazistis, ki deza lor latab UN. Ep! kan so dele 6 mwa pe al expire an Zin, kestyon kozesyon re-surse par jadu. Pa zis sa, le 27 Mars mem, nu lir dan enn reklam peye par Leta Britanik (an Kreol, siuple) dan *L’Express* kumkwa pe al deryer ledo Guvernman Britanik (ki ilegal dapre zizman UNCLOS Mars 2015) e pe al deryer ledo Grup Refizye Chagos ki eli pu koz lor nom Chagosyin, e li pe ofer enn lot zafer (pa zis kozesyon), me formelman, dan enn reklam peye an Kreol, enn “vizit”. Dayer ki sa ule dir? Voler la pe ofer pu permet proprieter vizite pu enn zur.

Alor, lepok la, li kle. E bann dat inportan dan sa zistwar “kozesyon” la.

Premye zafer ki nu finn remarke, se enn tipti but dan lagazet *L’Express Samedi* (25 Mars, 2017) dan seksyon potin. Sa vedir li kapav vre ubyin fos, lagazet la pa pe garanti. Dayer ribrik la apel “*Confidentielles*”. Ala seki li dir in toto: “*Chagos: Cogestion? L’offre britannique a été renouvelée aux autorités mauriciennes.*” [Vwa pasiv ed *L’Express* pu kul sa “nuvel” la.] “*Oublions la base militaire sur Diego Garcia et regroupons les “outer islands” et discutons d’une formule de cogestion dans l’intérêt des deux pays. Voici en condensé l’offre qui est sur la table*” [“L’offre” la azir par limem; sa konstriksyon fraz osi ed *L’Express*], “*alors que Maurice précise ses intentions de saisir la Cour internationale de justice.*”

Lapintir miral depi Lezip

Potin vinn fe

Alor, sa vedir potin la pe al sanze pu vinn enn “fe”. Enn lof finn fer. Sanse. Lof la finn ariv lor latab. Sanse.

Alor, kisannla vinn dakor net ar sa?

Wi, u finn devine, pa lot ki Jean Claude de L’Estrac. Li enn dimunn ki, pandan dezane, ena lyin ar *L’Express*. Kan li koze? Lindi le 27 Mars. Kotsa? Dan *L’Express.*

Dan enn lartik ki kumanse ar enn ti parantez pu kuver so deryer avan li ponn leres so lartik, li marke: “*Chagos: Cogestion? Si cette information, parue dans “l’express” du samedi 25 mars, se confirme, ce serait une avancée considérable.*” Lerla li kontinye, e li kareman ankuraz Moris pu sezi sa “lokazyon” ki sa potin la finn pretann existe la. “*Il serait incompréhensible que le gouvernement n’en saisisse pas la portée*.” Remarke ki li fini vinn enn zafer apel enn “information” avan li kone si li vre. Antuka, ena 2 kolonn argimantasyon byin bankal, plis enn enn foto M. L’Estrac.

Fe revinn rimer

Sa, le 27 Mars. Sannkutla, landime, le 28 Mars, dan *L’Express*, ena enn lot lartik, su tit “*PMO: Pas de discussion sur une cogestion.*” “*Le Prime Minister’s Office (PMO) est categorique: la cogestion des iles Chagos par Maurice et l’Angleterre n’a jamais été discutée. Une source officielle explique que ce ne serait qu’une rumeur*.” *L’Express* pibliye sa, dan so faver, me li pa dir tu laverite. Li pa dir ki limem ki finn fann sa rimer la.

Snoxell re-konfirme

Lerla, dan enn lot piblikasyon *L’Express*, apel *Weekly*, 2 zur plitar, 30 Mars, ena enn intervyu David Snoxell, ansyin O-Komiser Britanik dan Moris. So intervyu finn sirman fer avan li lir *L’Express* le 28, me apre ki li finn lir *L’Express* le 25 kot ena rimer la, si zame u dimann li so surs. Li osi, parey kuma L’Estrac, kumanse ar enn ti parantez pu kuver so deryer, “*As far as I know,*” e lerla li dir, “*the British side proposed that a way forward would be to establish some sort of co-management over the outer islands of the Chagos archipelago, excluding Diego Garcia where the US*

military base is …. I don't know the exact details of what the British proposed though." Alor, rimer la kontiyn fer so ti sime. Li osi azute, e par sa li klerman pran Morisyin pu idyo, innyoran ubyin *locals* enpe gopya, *"We have the example of Tromelin where the French entered into a similar arrangement with Mauritius."* Nu tu kone kimanyer Lafrans inn avoy so prop propozisyon kozestyon enn gran promne apre sipa enn deseni kot li finn fer kuyoner ar sa!

Langazman pu negosye?

E tusala vinn dan enn moman kot Gran Bretayn pe literalman avoy promne so prop langazman pu "negosye" lor konteni Rezolisyon ki Moris ena divan UN so Lasanble Zeneral. Li vinn dan mem moman kot Gran Bretayn pe fer ondire zot pa finn perdi ka divan Tribinal Drwa Lamer (UNCLOS). Li vinn dan moman kot Gran Bretayn pe sey diviz Chagosyin avek lof enn vwayaz. Li pe deklar suvrennte dan lapratik malgre enn zizman baynding inn dir li pa mem gayn drwa fer enn park pu pwason dan Chagos.

Vizit eskrokri

Lor kestyon vizit la, Leta Moris inn tir enn kominike byin for pu denons manigans Britanik. Anmemtan, Olivier Bancoult, pu Grup Refizye Chagos, inn apel sa lof pu vizite su lezid Gran Bretayn, plis sa espes pakej kolonyal ki Angle pe propoze de £40 milyon an antye, kuma "enn latrap". LALIT finn osi denons li, anplas-anplas. Merkredi 19 Avril, GRC ti fer enn manifestasyon Port Louis. LALIT ti avoy enn delegasyon pu partisipe.

DOSYE DIEGO

KOMINIKE LETA MORIS KONT VIZIT KI UK PE OFER

"The Government of Mauritius has noted with concern that the UK Government purports to organise a significantly expanded programme of visits to the Chagos Archipelago as part of the purported £40 million package which it announced last November. This purported package is said to be intended to support improvements to the livelihoods of members of the Chagossian community. The Government of Mauritius reiterates that the Chagos Archipelago, including Diego Garcia, has always formed and continues to form an integral part of the territory of Mauritius, and that it does not recognise the so-called "British Indian Ocean Territory". Mauritius is the only State which has the lawful authority to determine issues relating to the Chagos Archipelago. Mauritius does not recognise the legality of any acts that the UK has purported, or is purporting, to take in respect of the Chagos Archipelago as they are in breach of international law. This includes, but is not limited to, the purported £40 million package and the purported programme of visits to the Chagos Archipelago. The Government of Mauritius strongly objects to the programme of visits to the Chagos Archipelago which the UK Government purports to undertake. In this regard, it welcomes the position taken by Mr. Olivier Bancoult, O.S.K., Chairman and Leader of the Chagos Refugees Group, on the matter. The Government of Mauritius deplores that the UK Government's purported unilateral initiative has been taken hardly three weeks after the last round of talks between Mauritius and the UK. These talks are aimed at completing the decolonisation process of Mauritius and enabling Mauritius to exercise its full sovereignty over the Chagos Archipelago, following the understanding reached in New York last September to defer the consideration of item 87 of the agenda of the 71st session of the UN General Assembly (entitled "Request for an advisory opinion of the International Court of Justice on the legal consequences of the separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965"). The UK Government's purported unilateral initiative is also in manifest breach of the Award delivered in the case brought by Mauritius against the UK under the United Nations Convention on the Law of the Sea, and it contradicts the UK's own call for confidence building. The Government of Mauritius reiterates that the denial of the right of Mauritians, particularly those of Chagossian origin, to settle in the Chagos Archipelago is a manifest breach of international law and a blatant violation of their human rights. The Government of Mauritius remains fully sensitive to the plight of the former inhabitants of the Chagos Archipelago who were forcibly removed by the UK from the Chagos Archipelago in total disregard of their human rights, and is committed to ensuring their well-being. The Government of Mauritius also supports their legitimate claim, as Mauritian citizens, to be resettled in the Chagos Archipelago. Once Mauritius is able to exercise its full sovereignty over the Chagos Archipelago, Mauritian citizens of Chagossian origin who choose to return to the Chagos Archipelago will be able to do so and live there in full respect of all their rights and dignity. The Government of Mauritius will relentlessly pursue its initiatives in conformity with international law to complete the decolonisation process of Mauritius, thereby enabling Mauritius to exercise its full sovereignty over the Chagos Archipelago.

Minister Mentor's Office

… 4 April 2017".

MANIF DIEGO

Merkredi 19 Mars 2017, delegasyon LALIT Alain Ahvee, Roland Bussac ek Ragini Kistnasamy ti zwenn dan manifestasyon organize par Grup Refizye Chagos divan Lanbasad Britanik, Lari Edith Cavell, Port Louis pu denons pyez Leta Britanik ki pe ofer enn "vizit" Chagos atraver BIOT. Guvernman Moris ek Olivier Bancoult lor nom Grup Refizye Chagos finn deza denons sa nuvo pyez Leta Britanik e rezet sa muv inakseptab.

Manifestasyon ti kumanse 9:00 e termine 12:00. Ti ena enn 75-100 manifestan pandan dire manifestasyon avek enn gran prezans fam. Slogan ki ti pe kriye: "Vizit – Nu pale!", "Nu dinite – Nu pa vande!", "Angle – Voler!", "Ale – Pu reste!", "Ki nu pe rode – Diego! Chagos!"

Oliver Bancoult inn denons sa dernye muv Britanik kuma enn pyez pu diviz Chagosyin. Li finn anonse ki pu ena enn bato ki pu al Chagos tre byinto. Sa bato la pu amenn Chagosyin pu al reste, pa pu al vizite.

Li finn osi anons ki GRC nn deklans enn kanpayn internasyonal. Anfet prezan dan manifestasyon ti ena manb komite santral Parti Kominist Larenyon, Ary Yee Chong Tchi Kan ki ti amenn enn mesaz solidarite. Li finn dir ki lalit Chagos li reprezant lalit pu lape. Ary Yee Chong Tchi Kan osi reponsab lyin avek pei dan la rezyon.

Manb LALIT ti zwenn plizyer manb GRC ki ti vinn dan 2em Konferans Internasyonal LALIT lor Chagos ek Diego Garcia an Septam lane dernyer.

Alain Ahvee ti fer enn deklarasyon a zurnalist Radio France Internationale lor kimanyer LALIT finn dan sa muvman depi byin lontan.

Manb LALIT ti etablir kontak avek reprezantan Parti Kominist Larenyon. ■

DEMAND BRITANIK PU RANVWAY DEBA U.N.

KRONIK ENN MASKARAD ANONSE

An Septam 2016, kan item pu Leta Moris met Grand Bretayn divan Lakur Internasyonal finn vinn lor latab Lasanble Zeneral Nasyon Zini, Guvernman Britanik inn resi gayn enn ranvwa byin rar, e enpe bizar, pu ziska Zin 2017. Leta Britanik ti pran langazman avek Prezidan Lasanble Nasyon Zini ki li pu negosye avek Moris.

Leta voler

Leta Britanik inn kokin Chagos e vyol Sart Nasyon Zini. Divan Lalwa International, li enn leta voler. Nu bizin gard sa antet.

LALIT an Septam 2016, kan Moris ti aksepte demand ranvwa Britanik, nu ti tir enn kominike pu dir ki, "Pu LALIT, suverennte li pa kitsoz ki negosyab" e nu ti dir ki sa demand ranvwa li enn lot manev Leta Britanik.

Depi Septam 2016, Leta Britanik inn fud Nasyon Zini – so Lasanble Zeneral e osi Zizman UNCLOS, setadir so zizman baynding, ki obliz UK pa fer naryin lor Chagos san konsilte Moris.

- An Desam 2016, li al delavan, renuvle bay avek Leta Amerikin pu ankor 20 an lor Diego Garcia pu so baz militer. Sa li al an kontravansyon zizman UNCLOS ki dir Leta Britanik pa gayn drwa fer naryin lor Chagos san konsilte Moris.

- Depi Septam 2016, tu bann rankont bilateral pa finn debus lor naryin de konkre. Guvernman Moris, avek rezon, inn met fin a sa bann renyon maskarad e pe deklans demars pu ki sa item 87 "*Request for an advisory opinion of the International Court of Justice on the legal consequences of the separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965*" dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini vinn an viger. Leta Britanik ankor enn fwa inn vinn konfirm so movez fwa, ki finn tipik tu tantativ pu diskit suvernnte depi 50 an. Get *Le Mauricien* 12 Mars 2017, kot Premye Minis Pravind Jugnauth deklare, "*We are convinced of the righteousness of our action to seek an Advisory Opinion of the International Court of Justice on the legal consequences of the separation of the Chagos Archipelago from Mauritius*". Premye Minis Pravind Jugnauth vinn konfirm kominike ofisyel biro PMO le 9 Mars 2017.

Pravind Jugnauth

Apre renyon avek delegasyon Britanik dirize par John Kittmer, Direkter, *Overseas Territories, Foreign and Commonwealth Office*, Pravind Jugnauth dir, "*After three rounds of discussions, progress is still unsatisfactory. While Mauritius is engaging in the discussions fully mindful of UK's concerns about defence interests, proposals made so far by the UK do not meet the legitimate aspiration of Mauritius and therefore have been rejected*."

- Novam 2016: Dan Parlman UK, Guvernman anonse ki pa pu ena risetelmennt. Sa lof risetlemennt ti enn labwet ki Leta Britanik ti pe file pu sey kas delegasyon Chagosyin-Leta Moris dan UN ziska an Septam 2016. Li ti osi enn fason opoz demand drwa retur ek reparasyon pu tu Sagosyin (artikile avek demand pu reinifye Repiblik Moris ek Ferm Baz Militer US lor Diego Garcia). Leta Britanik propoz enn espes CSR valer £40 milyon (Rs 1.8 milyar) lor 10 an kot Leta Britanik ki pu ena kontrol, su par su. Grup Refizye Chagos finn rezet sa propozisyon lor prinsip e dir ki "dinite Chagosyin pa avann".

- An Desam 2017, LALIT revinn avek propozisyon ki Leta Moris organiz enn vizit deta lor Chagos (Lide lanse

an 1995, Rezolisyon vote dan 1er Konferans Internasyonal Chagos Diego 2010, e dan 2yem Konferans 2016), gayn sutyin Lider Lopozisyon a lepok 2016, degaze Leta Britanik vinn avek so reklam dan lagazet pu dimann Chagosyin vinn anrezistre pu al lor enn vizit Chagos.

Ambasader Britanik dan Moris, M. Jonathan Drew, dan enn mesaz pu Moris alokazyon laniverser Larenn Langleter, finn bizin konsede ki pena progre lor dosye Chagos.

LALIT finn kontribiye pu amenn mobilizasyon onivo lokal ek internasyonal, e nu pu kontinye fer sa. Nu pu bizin batir plis lafors ankor asterla pu mintenir presyon pu enn konportman depi Guvernman Moris ki baze lor prinsip, e ki pa sumet divan tu kalite presyon dan “prive” ki popilasyon pa mem okuran. Bizin rann piblik tu presyon “an prive”. Kumsa ki u akil u lennmi e u gard linisyativ.

LEZOT POSIBILITE PU EXPLORE

Pu ranforsi pozisyon Moris ek akil Leta Britanik, e pu aksantye kanpayn internasyonal pu gayn sutyin kan Chagos vinn lor azanda UN an Me-Zin sa lane, bizin osi kumans explor opsyon ki ena su

Special Committee on the Situation with Regard to the Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples, osi koni kuma Komite Spesyal lor Dekolonizasyon u C-24, ki mandate pu promuvwar ful inplemantasyon Deklaration 1960 Lasanble Zeneral Nasyon Zini lor Dekolonizasyon.

Dosye Diego prepare par
BK, AA, LC

PU ENN REPIBLIK KLAS TRAVAYER

Pu Fet Travay ki pe vini le 1er Me, LALIT finn swazir kuma so tem prinsipal: *Pu enn Repiblik Klas Travayer.*

Kifer nu finn swazir sa tem la, dan sa lepok la?

Resaman finn ena ase buku deba lor natir nu Repiblik: depi lontan Bizlall pe ekrir lor nesesite enn Dezyem Repiblik, nu finn ena propozisyon ansyen lalyans PT-MMM pu eleksyon 2014, dan lekel zot ti propoz enn form Repiblik ki koresponn a lanbisyon personel N. Ramgoolam e P. Bérenger.

Dan LALIT, nu finn tuzur pran pozisyon ant 1976 ek 1992, anfaver enn Repiblik kuma enn letap importan dan prosesis dekolonizasyon, pu eliminn post Guverner Zeneral ki ti enn espes reprezantan Larenn Elizabeth!

Me enn Repiblik dan kad enn leta burzwa kapav donn nu enn Prezidan, kuma nu ena zordi, ki anfaver “antrepenarya”, ki truv kuma so rol pu atir investiser, mem si zot pa tro prop. Enn tel Prezidan li forseman anfaver enn lekonomi kapitalist e bann institisyon leta burzwa.

Alor pu nu dan LALIT, konba pu enn nuvo Repiblik, li form parti enn lalit pu ranvers sistem kapitalist e so leta burzwa, e pu instorasyon enn sistem sosyalist ki su kontrol klas travayer: enn sistem ekonomik ki zere demokratikman par klas travayer ki veritab prodikter, enn sistem politik ki permet lamas dimunn ekzers enn kontrol direk ek permanan lor tu desizyon, enn sistem elektoral ki rekonet sitwayin e pa diferan “kominote”.

Sa konba la li osi ena enn dimansyon internasyonalist, e se pu sa rezon la ki zur Fet Travay, ki enn selebrasyon o-nivo internasyonal, nu truv li apropriye pu swazir kuma tem:

Pu enn Repiblik Klas Travayer

LISTWAR FET TRAVAY

Le 1 Me, *Fet Travay*, finn lanse kuma enn sinbol mobilizasyon demas travayer onivo mondyal pu revandik 8-er tan travay par zur olye 12-er tan. Sa ti plis ki 130 an desela.

Dan Moris, an 1922, premye fwa travayer ti selebre Fet Travay. Dapre enn lartik dan *Le Radicale* sa pa ti an 1938 kuma buku dimunn dir.

Kan nu reget listwar, alokazyon Fet Travay, nu truv potansyel pu enn klas travayer ini, dan Moris e dan lemond.

Dan lemond, listwar 1 Me kumanse an 1886. Ti ena enn gran lagrev travayer dan sant Chicago, Leta Zini, kot Haymarket, kot premier fwa 8-er tan travay ti revandike. Lapolis ti tir lor laful, e finn tuy travayer. Dan enn gran manifestasyon an solidarite ar travayer ki finn mor, li paret ki ti ena enn azan provokater ki finn avoy enn baton dinamit dan laful. Buku travayer finn mor. E sa zurne la, sorti dan determinasyon pu pa bliye revandikasyon lezitim travayer.

An 1888, kumans ena kontak ant bann lorganizasyon travayer dan Leta Zini ek Langleter ki finn kumans mobilize pu dimann zurne 8-er tan travay partu. Ti ena mem 700 travayer fam lizinn zalimet ki ti fer lagrev.

An 1889, ti ena premye kongre 2yem Internasyonal dan Paris alokazyon santener Revolisyon Franse. Li ti enn regrupman lorganizasyon politik travayer dan plizyer pei ki ti milite pu lit kont sistem kapitalis. Li ti inspire par 1er Internasyonal ki ti met dibut an 1847 par Marx ek Engels. Dan Manifesto 1er Internasyonal, Marx ek Engels, ti terminn par enn slogan, “*Travayer pena nanye pu perdi*

apar so lasenn. Zot ena enn lemond pu gayne. Travayer tu pei bizin zwenn ansam!"

An 1890, dan Kongre Internasyonal ti ena mosyon pu enn manifestasyon pu komemor laniverser Manifestasyon 1 Me dan Chicago. Sa aksyon la ti demontre ki lafors travayer ena buku potansyel pu ranvers sistem kapitalis.

An 1891, 2yem Internasyonal adopte le 1 Me kuma enn zur Internasyonal kot tu travayer dan lemond lite ansam pu zurne travay 8-er tan ek usi pu tu lezot demand kle ki ranforsi klas travayer. Dan Lamerik, enn Guvernman an 1894, sanz Fet Travay, fer li Septam. Canada parey. Guvernman burzwa truv itil ena enn Fet Travay diferan depi lezot pei, e zot ule fer bliye rasinn sa Fet la.

An 1917, Fet Travay finn vinn imans dan Larisi. Le 1 Me, setadir 5 mwa avan Revolisyon Ris, ti ena gran protestasyon demas par klas travayer ki ti pe al prepar Revolisyon.

Ariv 1937, Guvernman fasist dan Portigal, Litali, Lalmayn ek Lespayn ti aboli konze piblik 1 Me, me depi lerla, klas travayer sa bann pei la finn retablir li.

Azordi, an 2017, nu sityasyon ek nu pozisyon, antan ki travayer, nu retruv nu divize e travay pe vinn plis instab ek preker. Leson ki nu tire depi listwar 1 Me, se ki nu tu travayer, ansam, ki pu kapav ranvers sa sistem kapitalis la ek anmemtan amenn enn vre sanzman dan sosyete kot nu tu viv an larmoni avek lanatir.

Nu, klas oprime, revandik pu tu dimunn; kontrol lor later ek lamer, lozman, enn travay dirab ek enn saler desan, sekirite alimanter, emansipasyon fam ek liber Diego. Travay dibut kont kapital!

R & S

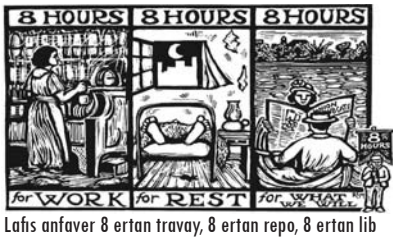

Lafis anfaver 8 ertan travay, 8 ertan repo, 8 ertan lib

LETA UVRIYE DAN LARISI A-LEPOK

100 AN LANIVERSER REVOLISYON RIS

Dan dernye lartik (Revi 127)nu ti truve ki Revolisyon Ris 1917 ti premye revolisyon klas travayer dan listwar lemond.

Zordi nu pu get inpe ki arive pandan bann premye lane apre revolisyon.

Kontex difisil

Zis bizin rapel ki nuvo rezim revolisyoner ti pran puvwar dan enn kontex extra-difisil. Peyzan ti'nn sufer pandan byen lontan su sistem feodal. Klas travayer ti pe fer fas peniri manze, lamizer, explwatasyon dan lizinn. Ena ti pe al mor, blese dan lager ant Larisi, enn kote, ek Lalmayn/Laongri lot kote. Gran mazorite dimunn pa ti konn lir/ekrir. Kote bann drwa demokratik, ti ena enn long listwar diktatir su rezim otokratik bann diferan lanperer apel Tsar. Bann premye drwa demokratik kuma drwa pu rasanble, form parti politik, ti byen resan.

Met fin a lager

Rapel ki slogan "Later, lape, manze" ti revandikasyon bann klas oprime pandan revolisyon.

"Met fin a lager (inperyalis)" ti parmi bann slogan/demann ki ti inifye bann klas oprime.

E premye mezir inportan ki nuvo rezim revolisyoner pu pran se pu ofisyelman lans enn lapel "a bann popilasyon ek guvernman ki pe lager pu ariv a enn lape ki demokratik ek zist, tutswit, san okenn anexasyon ni okenn reparasyon pu dwa". Lapel la presize ki guvernman Larisi inn desid pu aboli "diplomasi an sekre" e pu amenn anpiblik divan lepep antye tu diskisyon avek lot peyi ki pe lager. Apre enn larmistis an Desam 1917, Lakor pu Lape "*Brest-Litovsk*" ti sinye an Mars 1918.

Drwa oto-determinasyon

Larisi pu anmemtan aplik enn prinsip ki limem ti pe demann tu lezot peyi aplike. Li pu donn a bann pep a-linteryer Larisi drwa pu swazir si zot anvi res dan Larisi, ubyen gayn inpe lotonomi, ubyen mem vinn indepandan. Finnland pu vinn indepandan an Desam 1917, Ikrenn an Zanvye 1918, e Poloyn an Desam 1918.

Egalite divan lalwa

Ti aboli tu tit e privilez lanobles ek klerze. Legliz ek Leta ofisyelman separe apartir Zanvye 1918.

Zom ek fam pu gayn ekzakteman mem drwa divan lalwa, ikonpri drwa de vot (ki dan lezot peyi kuma Lafrans ti vinn selman apre Dezyem Ger Mondyal). Pu osi donn egalite konple ant zom ek fam dan lalwa lor maryaz ek divors (dan Lafrans, sa egalite-la ti vini selman apre 1960).

Ti aboli diskriminasyon kont zanfan ilezitim an Desam 1917. Drwa pu fer lavortman vinn legal an 1920. Omosexyalite depenalize an 1922.

Nasyonalizasyon later

Apre dekre ki ti met fin a lager, dekre lor size later ti dezyem gran mezir par nuvo rezim.

Li ti aboli propriyete prive lor later e deklare ki later apartenir a dimunn ki kiltiv li. Sa ti lor kondisyon ki gran domenn kiltive lor enn baz kolektiv, e non pa morsle an ti-but; alor ti ankuraz peyzan pu regrupe an koperativ ubyen bann lantrepriz deta.

Kontrol uvriye e nasyonalizasyon gro lindistri

Deza an Oktob 1917 mem, lalwa pu lazurne 8-ertan ti zeneralize e osi, pli avanse ankor, kontrol uvriye. Dapre nuvo lalwa (dekre), tu bann liv kont ek dokiman, san eksepsyon, e tu stok ek depo materyo, zuti ek prodwi bizin uver a reprezantan eli par travayer ek anplwaye. Prodiksyon, konservasyon e lavant tu prodwi e matyer premyer ti vinn su kontrol travayer.

Apre sa, gradyelman pandan 1918, ti kumans nasyonaliz

gro lantrepriz e gro grup indistriyel. Zot ti zere par bann reprezantan eli travayer dan lizinn la, su ladireksyon leta. Ti met dibut enn Konsey Siperyer Lekonomi, ki ti konpoze depi delege sindika travayer, ki zot ti ena responsabilite pu organiz prodiksyon pu Larisi an antye.

Nasyonalizasyon labank

Ti osi nasyonaliz bann labank. Komers internasyonal ti osi vinn su kontrol leta.

Tusala ti inportan pu aboli kontrol prive lor mwayen prodiksyon ek distribisyon/lesanz. Li ti enn mezir inportan pu protez kont sabotaz lekonomi par bann kapitalis e par bann kad/profesyonel ki travay pu kapitalis.

Tranzisyon

Li pa ti ankor enn lekonomi sosyalis. Ti ankor ena salarye. Me li ti enn letap kot enn leta protravayer pran kontrol pu fasilit tranzisyon ver enn lekonomi ki pu evantyelman zere par travayer. Pandan sa letap tranzisyon la, atraver kontrol uvriye, travayer ti gayn lokazyon pu aprann kuma zer enn lantrepriz.

Premye sistem proteksyon sosyal

Nuvo guvernman revolisyoner ti met anplas premye sistem konple proteksyon sosyal dan listwar.

Sa li ti enn akonplisman ki lapres e ideolog burzwa kontan kasyet. Tu bann sistem proteksyon sosyal ki finn swiv, ikonpri "*welfare state*", ti zis bann kopi u adaptasyon depi sa premye sistem la.

Sistem proteksyon sosyal zis apre Revolisyon Oktob 1917 ti inklir:

- proteksyon pu tu salarye san eksepsyon kont lisansiman.
- proteksyon kont tu kalite inkapasite pu travay (ki li maladi, mitilasyon depi lager, invalidite, vyeyes, maternite, lamor konzwen u paran, somaz, etc).
- obligasyon pu patron kontribiye totalite sarz sosyal.
- peyman enn som egal a lapey dan ka inkapasite travay ubyen somaz.
- zesyon fon lasirans par manb asire, zot mem.

Ledikasyon obligatwar, gratis, sekilye

Dan Larisi an 1917, gran mazorite dimunn pa ti konn lir/ekrir. Sa ti enn gro obstak pu devlopman enn veritab demokrasi e devlopman lekonomi. Nuvo guvernman met an plas enn sistem ledikasyon konple, gratis e obligatwar. Aboli tu obstak legal e sosyal ki anpes zanfan travayer ek peyzan gayn akse a lanseynman iniversiter. Aboli fiz liniversite e diminye nomb lexame. Met bann grup pu pran sarz bann orfelin. Ti lans bann kanpayn masiv pu montre adilt lir/ekrir. Ti sinplifye alfabe dan langaz Ris. Dan lespas ennan, nomb lekol ogmante par 50%.

Kuma sistem guvernman ti organize?

Revolisyon Oktob 1917 ti reprezant enn priz-di-puvwar par reprezantan klas travayer e peyzan. Zot ti ras puvwar depi enn guvernman burzwa. Zot ti fer li par sulevman ek proklamasyon, "Tu puvwar a bann sovyet", setadir Konsey Uvriye ki ti'nn devlope depi 1905.

Nu get enn ku kuma nuvo sistem guvernman ti organize.

Larisi an antye ti guverne par bann sovyet. Sa ti bann lasanble/konsey konpoze de reprezantan travayer, peyzan e solda. Zot ti eli a enn interval regilye. Bann sovyet o-nivo lokal ena enn komite ekzekitif, e anmemtan elir delege pu reprezant zot o-nivo sovyet rezyonal/distrik. Lerla tu delege rezyonal/distrik eli form Kongre Nasyonal Tu Sovyet. Sa Kongre Nasyonal la li elir enn Komite Ekzekitif ek osi Konsey Komiser Lepep (inpe ekivalan Kabine Minis dan sistem burzwa). Bann sovyet lokal e rezyonal ti ena zot lotonomi, su direksyon zeneral Konsey Komiser Lepep.

Ki natir leta?

Rol enn laparey leta se pu mintenir anplas dominasyon klas sosyal ki dominan.

Dan sosyete kapitalis, leta permet enn ti minorite ki posed mwayen prodiksyon ek distribisyon mintenir domi-nasyon lor gran mazorite popi-lasyon (klas travayer), alor mintenir sistem kapitalis anplas. Sistem kapitalis se enn diktatir par minorite kapitalis odetriman gran mazorite dimunn. Sa, malgre tu sanblan e verni "demokrasi" avek lekel li makiy limem.

Larisi ti pe pas par enn faz tranzisyon. Depi enn sosyete avek enn melanz feodal ek kapitalism, pu al ver sosyalism. Dan sa faz tranzisyon la, diktatir enn minorite kapitalis ti bizin ranplase par diktatir proletarya (klas travayer organize). Setadir klas ki form gran mazorite dan sosyete vinn klas dominan. Sa li reprezant enn gran bon an-avan dan aprofondisman demokrasi. Travay pu sa Leta Travayer la se pu deposed bann kapitalist ki finn expropriye tu lezot dimunn pandan bann syek. Alalong, kan ena enn sel klas, pa pu ena enn leta (andeor sosyete) ditu. Aturderol, tu dimunn pu okip fonksyon administrativ Leta. E fonksyon represif Leta Kapitalist pu nepli neseser ditu, alor li pu fonn.

Larisi ti vinn enn leta uvriye, an mars ver sosyalism. ■

Rosa

DAN KAD 100 REVOLISYON RIS

"STRIKE"

Le 5 Me, Fim K-lib pe prozet fim *Strike* par Sergei Eisenstein lor lagrev. Li form parti dan selebrasyon mondyal sa gran sulevman par tu klas oprime dan Larisi. Anfet fim la baze lor enn prelid Revolisyon Ris, an 1905. ■

LIV RAM SEEGOBIN

LAGREV UT 79

LALIT pe lans liv *Lagrev Ut 79* par Ram Seegobin dan kad 100 an Revolisyon Ris, setadir pu analiz pli gran sulevman klas oprime dan listwar Moris, e ki montre ki sa kalite revolisyon kuma ti fer Larisi, li tutafe posib. Li finn deza arive. Si pa ti mem pre ar enn sityasyon kot klas travayer sezi puvwar, pandan Lagrev Ut 79, travayer finn truve ki li kapav fer li. Patron li osi finn truve, e li finn per.

Lansman liv pu fer le 5 Me, zis avan fim Eisenstein ki Fim K-lib pe vizyone.

Dan kad 100 an apre pli gran revolisyon dan listwar, LALIT pu fer enn seri aktivite. Bi ladan, se rann omaz a tu travayer ek militan ki ti partisip ladan, anmemtan pu tir leson ladan, anmemtan pu aprofondi nu konesans teorik ladan. Li osi inportan, pandan sa bann selebrasyon la, pu elisid lefet ki pli gran chalennj, kan fini ranport laviktwar, se anpes tu kalite tandans birokratik pa demokratik, diktater pa lib, sezi revolisyon 4-5 an apre, kuma birokratizasyon ek diktatir Stalinist ti fer dan Larisi. ■

DAN KAD 100 REVOLISYON RIS

SERI LIV MARXIST

LALIT pe tir enn seri liv lor Marxism, liv teorik, sa lane la. Pu ena liv lor size kuma travay, ki ete "lapey", alyenasyon, danze get lemond anterm "sitwayin" swa "Morisyin", ek 2 text Marx li-mem. ■

LANGAZ ek NINE YEAR SCHOOLING

Kan Guvernman MSM-ML pe inplemant so Reform Ledikasyon "9-year schooling", ki viz sirtu ranplas lexame CPE par PSAC (*Primary School Achievement Certificate*), li pe provok buku konfizyon parmi profeser ek paran.

Anfet depi 2016 sindika *Mauritius Head Teachers Association* pe dir ki zot pa rasire ditu lor lafason ki nuvo sistem pe rant anviger. So prezidan Moonsamy Sunassee ti dir dan *Le Mauricien* 5 Mars 2016 ki li trakase lor mank preparasyon profeser, ek mank ankadreman neseser pu anseyn nuvo size kuma Communication Skills. Zordi SeDEC (ex-Bec) ki pe dimann ki reget kriter pu swazir profeser ki pu anseyn Kreol Morisyin kuma size apartir grad 7 (Form 1). Vandredi 14 Avril ti ena enn Forum Komisyon Ledikasyon MMM lor "9 year schooling ek lavenir ledikasyon" kot dapre reportaz lagazet plizir orater ek partisipan finn kritik sa reform ledikasyon guverrnman Lepep la. Par exanp zot finn sulev problem leson ki pu zis ranvwaye, mank vizyon ek mank planifikasyon sa reform la. Dan sa Forum la Sheila Bunwaree finn mem exprim so inkyetid lor kalite ledikasyon dan Moris e finn kritik elitist sistem ledikasyon aktyel. Li finn dir ki mazorite etidyan ki rant liniversite pena enn vre metriz Angle e buku parmi finn pas HSC lor kuto.

Me seki sokan dan tu sa bann priz de pozisyon kont reform ledikasyon MSM-ML la seki personn pa pe sulev kestyon santral, setadir medyom lanseynman, ki lakoz problem ki etidyan pe gayne pu metriz Angle ek lezot size, setadir kestyon medyom lanseynman ki servi pu montre dan lekol.

Reform 9-year schooling pa mansyonn nanye lor medyom.

Alor ki lefet pa pe servi langaz maternel kuma medyom samem ki prinsipal responsab move rezilta dan lexame CPE e nivo ba literesi anzeneral, kuma LALIT ek plizir lorganizasyon edikatif pe mintenir depi lontan. Kifer pe obliz zanfan Moris aprann Matematik, Listwar, Zeografi dan enn langaz etranzer? Kifer guvernman MSM-ML, parey kuma lezot guvernman avan, persiste ar enn tel politik langaz ki fer ditor zanfan lekol?

Hearing LPT

Hearing ki LPT ti fer an 2009, kot plizir profeser, paran, etidyan, akademik ek ansyin minis ti depoze, finn expoz ditor kognitif, intelektyel, emosyonel ek kiltirel ki zanfan sibir akoz zisteman pe siprim zot lang maternel kan pe montre dan lekol. Kifer guvernman kontiyn aplik enn tel politik ki al ankont seki UNESCO, buku linstitisyon edikatif internasyonal prekonize? Anplis plizir lasosyasyon kuma Playgroup, Terre de Paix, BEC, LPT ki servi langaz Kreol pu montre dan zot kur finn demontre ki li marse. Ena mem sondaz SOFRES (2009) kot 53% dimunn Moris finn dir zot anfaver servi Kreol pu montre Syans dan lekol. Lorla aster ena enn lortograf ofisyel pu langaz Kreol, ena liv gramer, ena diksyoner, ena profeser forme dan anseyn Kreol, ena liv lekol an Kreol ek pa mal literatir. Ki bizin plis ki sa pu kumans servi li kuma medyom?

Zordi dan lepok modern li enn lavantaz pu konn buku langaz enn ot nivo. Me kondisyon pu ena metriz dan Angle ek lezot lang osi byin ki pu ki ena vre epannwisman zanfan depann lor itilizasyon langaz maternel kuma medyom dan lekol.

Ziska ler, ni MSM-ML ni bann parti dan lopozisyon dan Parlman pa finn montre okenn volonte politik pu aret ditor ki zanfan Moris pe kontiyn sufer dan lekol. Zot ankor pe kurbe divan sa politik langaz ki dat depi lepok kolonyal. ■

NUVO FAZ DEMARE
DAN SA LONG LALIT KONT KART IDANTITE

Plis ki 3 an, LALIT finn tini lor modord, "*Go-slo: Pa prese pu tir nuvo kart idantite!*" Ena lezot, plito individi, ki dir: "*Mo pa pu donn mo lanprint, mwa!*" Nu modord li form parti enn lalit politik. Pozisyon individi, li enn pozisyon personel. Enn modord ek enn stenn individyel pa mem zafer.

Enn *modord* politik li pa enn video-geym. Si nu zis tire baw-baw-baw, uswa apiye-mem san reflesi, nu riske fer ditor, e nu osi riske perdi batay la. Nu, apre tu, nu dan kote klas oprime. Pu gayne, nu bizin reflesi plis – *buku plis* – ki klas opreser bizin reflesi, li.

E pu nu dan LALIT, "laviktwar" li vedir kitsoz byin pli larz: al ver transformasyon sosyete, kan li pe vinn enn sosyete sosyalist kot tu dimunn egal, lib e kot tu dimunn deside ansam kimanyer rul lasosyete, inklir lekonomi. Nu gard an-tet sa bi an-komin la, kan nu pe amenn lalit lor kestyon ID kard. Pu nu, lalit lor kart idantite li pa enn "singul isyu".

Rezistans individyel?

Ena sertin individi zis refiz tir kart, zot tusel. Ladan ena enn parti ki an-bonn fwa zot krwar ki Guvernman kapav kapitile dernye ler. Enn lot parti pretan zot "pli siperyer" ki dimunn ki finn tir kart. Ena osi enn-de lider lorganizasyon ki pe anons enn *modord* ki so prop manb pa swiv. Tusala, pena sime li avans lalit klas oprime. Kapav-et li fer enn-de dimunn santi zot byin inportan. Me samem tu. Tu dimunn ki zwe spor an-ekip kone ki se enn lekip ki konn zwe kolektif ki gayne. Zwer indiviyel so kapasite, mem dan futborl, li selman inportan dan kad zwe kolektif lekip la; sinon enn zwer avan-sant ti pu kapav zis tap bul depi moman refri sufle kumansman match, met gorl anplas-anplas! Uswa enn individi "siperyer" kapav zis alonze, fer lagrev lafin sak fwa enn lalit kumans sofe, e *abrakadabra, li fer gayne*! (Ena enn lartik lor nu sayt par Ram Seegobin lor kuma servi metod lagrev lafin dan kad lalit politik). Lalit deklas, lalit pli inportan ki ena, li enn lalit kolektif.

Dan LALIT, kan nu ti revok modord go-slo kont kart idantite, setadir apel pu enn nuvo faz dan sa lalit la, ansam avek lezot organizasyon dan *Kolektif* – sa ti 10 Mars 2017 – sa revokasyon la li form parti enn lalit *kolektif* - enn lalit ki nu, antan ki parti, pe amene depi 30 an. Premye faz lalit nu finn amene kont kart idantite, li dat depi 1987. Alor nu kone ki nu pe dir kan nu koz "enn faz dan lalit". Ena individi kapav swazir pu met paryaz, gete kisannla ena plis kuraz refiz tir kart pli lontan, me nepli kapav ena *modord* go-slo, apre dat expirasyon. Nu pe aster rant dan enn nuvo *faz*.

Depi 2013, laplipar dimunn malerezman finn galupe al tir nuvo kart – ki li par lafreyer ubyin par labitid sumet divan lotorite. Me, zot pa "inferyer" akoz sa. Kontrerman a bann ki fer li vinn enn kestyon moral, LALIT met, e depi byin boner finn met, tu nu zefor dan mobiliz lor baz demand ki inifye mazorite dimunn ki fini tir kart ar minorite ki dan go-slo. Fason ki nu finn fer sa se par atak databeys santralize (ki aster fini detrir), e anmemtan, atak *kad legal* represif: lefet ki li obligatwar, lefet ki polisye kapav exziz ki nu prezant li, inpoz gro-gro lamann ek prizon, manyer li donn lapolis e mem servis sekre inperyalist akse a data personel. Alor, li res enn lalit *politik* ki nu viz pu gayne.

Non a taktik *chair à canon*

Ladireksyon enn parti kuma LALIT, ki pe opoz klas dirizan ek Leta, ena enn responsabilite pu *pa* pran desizyon, ni donn *mo-dord*, ki al expoz dimunn plis vilnerab dan muvman a pli buku trakasri administratif ek plis represyon. Sa li pu ekivo "donn dimunn kuma manze pu kanon", *chair à canon* kuma Franse dir. Sa koze la li sorti depi gran gran zeneral lor zot suval ki donn lord infrantri pu atak kavalri akote kanonnye ar sinp bayonet.

Amezir lalit ID kard – ki li, li zis enn sel akrosaz dan sa gran batay kont represyon, ki asontur, zis enn *sel* parmi buku batay dan gran lalit pu sosyalism – pe sanz vites, nu ena pu arete, fer nu bilan.

Ziska ler, *modord* LALIT finn: *Pa prese, kamarad!* Sa mo-dord la ti par rapor ar dedlayn. Kan dernye dat arive, lalit la oblize sanz so natir. Par definisyon. Li nepli enn go-slo. Nu lapel pu pa donn lanprint ti form parti sa go-slo la. E li ti an-proporsyon avek danze enn databeys santral permanan ki Leta asterla finn detrir – akoz sikse nu lalit kolektif.

Ziska ler, LALIT finn kapav asire ki dimunn ki swiv nu modord pa gayn tro lamerdman.

Me apartir asterla, kan lalit pe ariv ver lafin enn faz, li enn but lalit ki riske vinn amer. Li riske vinn enn batay datrisyon, setadir Lotorite gayne atraver fatig muvman la lor letan.

Amezir, enn par enn, sak individi al perdi so vye kart idantite, dekuver ki so paspor expire, letan li bizin akonpayn enn fami pu enn loperasyon deor, li bizin, kan li tusel, al tir nuvo kart. Lerla u truve kimanyer sa taktik refiz tir kart, li fatig muvman la. Dimunn pu santi defet. Li pu santi li finn sumet, latet bese, an izolasyon, e li pu riske gayn santiman kilpabilite totalman initil. Ala kifer pu kontinye, mem asterla gard *mo-*

dord pa tir nuvo kart, li enn erer.

E apartir asterla, seki pe kontiyn refiz tir kart, si li ena so paspor, si li ena enn laysenns kondire, li pu ena lavantaz lor seki pena. Plis u dan enn klas sosyal pli ot, plis u alabri trakasri birokratik. Seki enn klas sosyal pli "ot" ki komi labank pu, apartir asterla, ena lavantaz lor dimunn ki dan enn klas sosyal pli "ba" ki komi labank. Seki vilnerab pu plis expoze. Lotorite pu desann dimunn pli frazil, enn par enn san pitye, depi dan muvman.

Pu persiste san ena enn plan "sime sorti" kolektif depi enn taktik ki nepli viyab, li kareman iresponsab delapar lidership enn organizasyon, sirtu enn parti politik. Individi kapav fer seki li anvi. Enn individi kapav desid aret so protestasyon kan li anvi. Li kapav kit pei ale, personn pa pu kone. Li kapav tir so kart kan li anvi an-katimini. Li kapav kareman disparet depi sirkilasyon. Individi pena pu rann kont personn. Par kont, enn parti politik pa kapav fer sa. Enn parti politik, pu li sirviv, ena pu mazinn enn modord avek sansibilite, avek konpasyon, *pu tu dimunn* ki ena pu swiv li.

Parey kuma arive dan enn nerport ki lagrev uswa go-slo lor sayt travay, ariv enn moman kot ladireksyon bizin propoze ki revok modord lagrev. Kan li vinn evidan ki ena plis pu perdi ki pu gayne, sa vedir ler inn vini pu devlop enn nuvo taktik. Ala moman kot finn arive zordi dan lalit kont nuvo kart idantite.

LALIT finn tini modord "go-slo" pandan plis ki 3 an. Tutolong, nu finn inifye tu dimunn dan klas oprime ki'nn *fini* tir kart dan sa muvman la. Zot osi, byin suvan zot kont sistem Kart. Asterla nu ena pu dir ansam: *Lalit kontinye!* Enn sel taktik, li pa kapav eternel.

Bi li sosyalism

Batay kont nuvo kart idantite li enn batay *defansiv.* Si nu fye zis lor stratezi defansiv, nu pa pu reysi amenn sosyalism, zame. Nu kapav limit "skor" nu adverser, me samem tu. Dan enn parti esek, par exanp, enn dimunn ki zwe defansiv pa kapav fer plis ki enn dror. Mem si so adverser fer erer lor erer! Klas opreser, erezman, fer buku erer! Kontradiksyon dan sistem kapitalis obliz li fer erer mem.

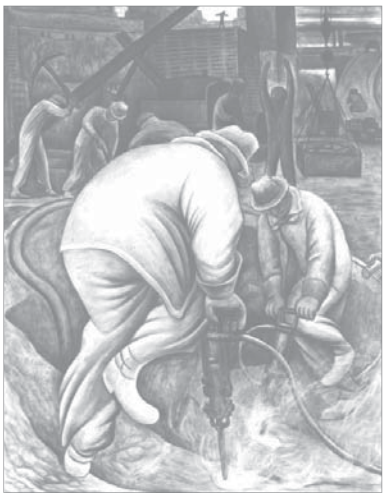

Desin miral, Diego Rivera

Pa bizin dir, batay lor kart idantite li pa sel kanpayn ki LALIT amene. Li form parti enn stratezi politik zeneral. Enn taktik, mem si li enn bon taktik, li pa sifi. Go-slo li finn enn bon taktik ziska ler. Me li riske vinn enn fay taktik dan enn ti-mama. Nu ena pu sanz vites zordi – lor kart ID la. Nu ena pu desid enn seri nuvo taktik ki inifye tu dimunn ki kont pu opoz *kad legal kart obligatwar an-antye*.

Li nu stratezi ki etablir bann prinsip zeneral dan lalit la, e ki permet nu ziz nerport ki nuvo taktik, e evalye so posibilite marse.

E anpasan, anu get kestyon kisannla pli "moral"? Sa, li kitsoz ki dimunn dan klas oprime zize kan li obzerv ladireksyon enn muvman lor letan. Individi pa donn li mem meday par dir, "*Mo pa pu tire kart, mwa!*"

Kuma servi taktik

Taktik neseser, byinsir. Me taktik, li bizin avans nu stratezi. Nu finn fer lalis enn 36 aksyon (sakenn ladan enn taktik) ki LALIT finn amene ansam avek lezot organizasyon uswa antan ki parti. E lalit-la kontinye.

Me taktik ki paret briyan, me eternelman gard nu lwin depi nu bi, pu byin vit expoze par realite mem, kuma fos. Taktik pu amenn enn Kart Idantite divan Lakur lazistis, par exanp, finn ed lalit kont kart idantite, e li finn osi antrav li. Guvernman pa finn kasyet deryer zizman lakur, malgre li plebisite pu tir sa Kart la dan eleksyon zeneral 2014? E ka Lakur kapav osi fer nu bi politik ditor.

Premye Lexanp: Apre Chagosyin finn servi taktik al Lakur pandan 20 an, Leta Britanik finn ofer zot enn risetulmennt kolonyal. Me sa li lekontrer liberte pu return kot u kan u anvi. Antuka, Leta Britanik pa finn ezite pu retir so lof – mem sa risetulmennt kolonyal.

Dezyem Lexanp: Apre 10 an ki Rezistans servi taktik al Lakur, ki zot finn reysi gayne kont sistem Bestluzer? Nanye. Apart enn menas pu fer nuvo resansman kominal alafin zot ka Nasyon Zini. Sa li lekontrer seki zot ti pe sinserman vize.

Enn taktik ki kontiyn garde mem kan li nepli apropriye, li kapav osi fer ditor osi. Li kapav dekuraz dimunn dan muvman.

Matirite pu konn bat retret

E natirelman, kuma sak zenn futborler ki pe kumans konn drible kone, u bizin kone kan pu bat retret – pu evit enn aryer uswa pu prepare pu enn prosenn latak. Pas par deryer dan enn match futborl, li itil. Laful averti aplodi sa kalite taktik la. Zis dimunn ki pa reflesi ki pipe kan ena sa kalite muv la.

Nu bizin avanse, me avek enn nuvo bi. Pa zis atraver enn poyne dimunn refiz donn lanprint, me atraver batir enn kanpayn pu Guvernman revok sa kad legal kart la an antye, pa zis retir so laspe biometrik. E sa li form parti lalit pli larz pu plis liberte pu tu dimunn, pu mwins sirveyans, kont represyon. E sa osi, asontur, li form parti lalit pu sosyalism. Avan ki nu fer lalist demand ki bizin sanze dan lalwa, anu gete kot nu ete.

Anu evalye viktwar inpresyonan ziska ler

Nu ena 3 viktwar mazer pu selebre ziska ler:

1. Dan eleksyon zeneral 2014 ek minisipal 2015, sa lide ki kapav servi nerport ki "*pyes idantite*" olye servi enn sel kart idantite ti popilarize a enn tel pwin ki lotorite finn adopte sa pratik la.
2. Konsyans popiler lor danze sirveyans elektronik finn vinn 100 fwa plis pandan sa kanpayn la. Ant-ot, travayer finn kumans refiz donn lanprint pu prezans; sindika ki ti pe reklam kamera dan bis aster pe denons kamera dan bis.
3. Leta finn detrir databeys santral. Savedir mem si data ki Leta garde tanporer li tuzur res vilnerab, efektivman li vilnerab, Leta finn angaz li pu pa servi li.

Nuvo modord: "Revok lalwa ki tini kart ID!"

1. Revok sistem kart Ramgoolam, savedir servi li zis kuma enn pyes idantite parmi lezot.
2. Denons rezim Jugnauth ant-ot, pu so lipokrizi ek so lintansyon represif, akoz:
a) Li pa finn revok kad legal.
b) Li pa finn disud laspe biometrik kart-la.
c) Li pa finn revok lalwa ki fer kart-la obligatwar.
d) Li pa finn revok lalwa ki permet ofisye Leta fors u prezant u kart.
e) Li mem pa finn revok lamann exorbitan ek santans prizon.
f) Li pa finn amand *Data Protection Act* pu anpes lapolis gayn akse a data personel.
g) Li pa finn amand *Data Protection Act* pu anpes CIA, the NSA, GCHQ u lot servis sekre inperyalist ena akse a data.
h) Li pa finn fer retir foto biometrik u lanprint ki dan kart-la malgre Zizman Privy Kawnnsil.
i) Li pa finn mem retir sa seksyon *Civil Status Act* ki permet azut ankor linformasyon lor kart.

Anu fer tulede Ramgoolam ek Jugnauth pey pri politik pu sa sistem kart represif la!.....■

LALIT, 21 Mars, 2017

INTERVYU

KLINER LEKOL

Kan mo ti rant travay ar Mauriclean kom kliner kolez 7 an desela, ti fer nu travay zis 3-erdtan par zur, enn but granmatin, enn but apremidi. Lerla enn an desela, telman paran finn fer konplint ki twalet res tro sal ki Minister finn bizin met fon dan PTA kolez pu pey kliner pu okip twalet enn zurne. Savedir mo fer mem travay netwayaz, me se PTA ki fer mo lapey aster. Depi plis ki 1an, mo rantre 7.30a.m, fini 3.00pm – enn zurne antye. Aster mo lapey finn vinn Rs8,500 par mwa. Me mo ankor lor kontra mem mo finn fer plis ki 1 an. Sik ek lokal pa gayne. Bann paran osi pa dakor avek sa sistem la. Se pa Minister ki pey travayer direk, ek paran bizin kontribiye dan lapey travayer kliner twalet.
Bann ki travay dan lakur, zot ankor travay pu Mauriclean. Zot, zot travay zis 3erdtan par zur. Ena fwa gayn Rs1,500, ena fwa gayn Rs.2,000. Ena fwa gayn Rs2,500 depann komye travay ena. Dan tu lekol primer ek kolez ki mo kone, sityasyon kliner li kumsa.
Minister ti bizin anplway dimunn pu okip lakur ek netwayaz lekol. Kumsa zanfan lekol ek kolez ena enn bon lanvironnman, kumsa paran pa pini, ek kumsa travayer osi ena sekrite anplwa, kondisyon travay ek lapey rezonab. ■

Intervyu MF par RL

Lindsey Collen koz dan
SINPOZYOM NURSING ASSOCIATION

DISKUR PU LALIT

Lindsey Collen ti invite pu pran laparol lor nom LALIT dan sinpozyom ki ki *Nursing Association* ti fer a lokazyon *Zurne Internasyonal Fam*. Sinpozyom ti ena lye le 20 Avril, Minispalite Port Louis. Mm Pramila Paten ti osi pran laparol.

Lindsey Collen finn explike kuma lalit fam zordi finn devye depi seki li ti ete lontan – setadir depi emansipasyon ek liberasyon fam.

Li finn dir ki aster buku lorganizasyon fam resevwar larzan depi ONG, alor zot bizin redevab a saki pe donn zot fon. Suvan zot fini par tom dan kad etrwa enn lalit lor enn "*single issue*", kuma vyolans kont fam ubyin drwa reprodiktif.

Lindsey Collen finn liye sa devyasyon avek nuvo santralite enn stratezi baze lor "Gender". Li enn mo ki paret inn sorti depi Labank Mondyal ubyin Fon Moneter Internasyonal, e li asosye avek bi pu fer fam gayn ekite andan dan yerarsi patriakal. Kumsa li anfet ranforsi patriasi.

Ena lorganizasyon kuma WIN, Gender Links, ubyin SOS Fam ki ranforsi sa konsep ki an kontras avek lalit fam dan bann lane 70 kan tu fam ti pe debut kont patriarsi.

Lindsey Collen finn osi dir ki buku fwa andan dan viktwar ena osi but-but defet. Zis pu rapel ki *Nursing Association* ansam avek MLF ti amenn lalit lor dekriminaliz lavortman, e finn ena enn sertin viktwar, setadir lavortman nepli totalman interdi. Me dan sa viktwar la ena osi defet – dan lesans ki akse a lavortman li extreman limite. Ena zis 4 rezon pu enn lavortman legal: lavi mama andanze, fetis la arisk, finn ena vyol ubyin inses.

Lindsey Collen finn koz lor vyol, kot apre buku diskisyon dan LALIT, finn konstate ki revandikasyon pu enn fam gard dan sak istasyon lapolis, li pa

enn revandikasyon ideal. Dayer, lafors polisyer enn yerarsi patriarkal, par exelans, e etan done nu pa pe revandik met zom polisye deor, nu pe anfet revandik enn lafors polisye pli gran. Dayer, sa revandikasyon la li inplik ki fam kontiyn al donn depozisyon dan stasyon lapolis, alor li enn move demand.

Ti bizin plito, lir dir, revandik enn "Rape Crisis Unit" dan sak kasyelti sak lopital dan Moris e usi dan Rodrig. Seki nu finn fer. E nu finn gayne. Setadir fam ki finn sibir agresyon seksyel al direk lopital. Depi lopital li gayn dabor tu so swin, ki li medikal, sikolozik, medsinn anti-groses e pu bare kont maladi sexyelman transmisib. Depi la, fam ki vyole kapav deside si li ule fer enn keys Lapolis ubyin non. Dan sa ka la, polisyer la, li deplase, li vinn dan lopital pu fam la donn so steyment. Dokter lapolis, parey. Li deplase. Pa fam viktim vyol ki bizin al istasyon avan, lerla Line Barracks pu examin medikal. Li finn dir sa revandikasyon la ti enn lide depi enn zom manb dan LALIT. Li vreman fer patriarsi met aryer. E li donn fam dinite. Li sanz balans defors sosyal dan faver viktim la.

An 2002 ti ena enn viktwar kan ti introdwir sa *Sexual Assault Unit* dan lopital Candos ek Jeetoo, me li finn fonn akoz Minister pa ti ase fer kone. MLF inn seye, me nu pena ase puvwar pu fer tu dimunn kone. An 2006, nu finn reysi fors enn nuvo Minis Fam tir enn Protokol ekrit, kot fam al direk lopital (nerport ki lopital dan 5 gran lopital Moris, plis lopital Rodrig), e kan li tir so Kart, Unit la (enn fast track) vinn an-viger.

Lindsey Collen ti fer enn lapel ki devwar tu fam pu fer kanpayn pu popilariz sa protokol la. Ti fer distribisyon kopi protokol parmi bann ners ki ti prezan. Sindika inn angaz li pu fer konn sa protokol la dan so sekter. ■

SJ

RIVYU LIV LOR LAGER VIETNAM

DISPATCHES

Desin kont lager Vietnam

Ena enn liv apel *Dispatches*. So tit vedir rapor depi fron lager. Li ekrir par Michael Herr, e ti pibliye kuma enn liv an 1977. Li anfet enn seri rapor depi Lager Vietnam, ki ti pibliye dabor dan magazinn kuma *Esquire*, *Rolling Stone* ek *New American Riview* pandan lager Vietnam, 1967-69. New York Times dekrir li kuma "pli bon liv lor lager Vietnam", e gran ekrivin espyonaz, John Le Carré site lor kuvertir liv: "Pli bon liv ki zame mo finn lir lor zom ek lager dan nu lepok". Sirman, kan li dir "dan nu lepok", li pe kit lespas pu Tolstoy so *War and Peace*, lor lekel mo ti ekrir dan dernye *Revi LALIT nimero 128.*

Si zame u anvi konpran orer lager, e rol Leta ladan, lir sa *Dispatches*. Li dir pu lir. U pa kapav lir plis ki 5-6 paz dan enn zur, telman li bulversan, telman u pa'le absorb seki u pe lir. Me, li rapel nu ki ete lager. Enn ti sitasyon kan pe atann Saigon: "Asize Saigon ti kuma asiz omilye petal pliye enn fler anpwazone ... Vilaz, mem seki gran, ti frazil, enn vilaz kapav disparet dan enn tanto." ("*Sitting in Saigon was like sitting inside the folded petals of a poisonous flower ... Villages, even large ones, were fragile, a village could disappear in an afternoon.*")

Ubyin, kan li pe get kisannla dan Vietnam, "Anba ena sa infantri marinn lagel-kaka, e lao enn trinite Komandan: enn zeneral lizye ble wadire enn ero, enn anbassader kuma enn kikenn ansarz SAMU pu vye dimunn, ek enn farser tapazer san pitye sef CIA". ("*At the bottom was the shit-face grunt, at the top a Command trinity: a blue-eyed hero-faced general, a geriatrics-emergency ambassador and a hale, heartless CIA performer.*"

Alor, u gayn paz apre paz, sa realite kri: atake, defann, kurvfe, lamor, lafreyer, destriksyon, e regar sinik sosyete lor lager. Me, seki fer liv la gran, se Herr so fiyling profon pu tu sa solda anba, tu sa reporter – enn parti dan bez mem – tu sa sosyete ki pe rwine dan Vietnam. E kimanyer li enn proses demonyak, enn kote, debride, lot kote.

Li pa etonan ki apre lager, li pa finn reysi ekrir naryin pandan plizir lane. Li ti kumsidire fini brile, kuma enn et imin, e finn bizin refer.

Zordi ena tu kalite menas nuvo vag lager pe menase – deza ena lager dan komye plas kot tuzur USA ena ubyin finn ena enn rol agreser ki li dan Lasiri, Lirak, Lalibi, Palestinn, Kore. Li inportan ki nu tu rod fason politik pu gayn enn kontrol demokratik lor nu "lider" pu anpes zot rant dan lager agresyon.

Antuka, li vo lapenn lir sa liv la kuma enn rapel lor natir lager. ■

Lindsey Collen

FIM "METROPOLIS" SO SINIFIKASYON PU LAMONTE TRUMP, LEPEN, DUTERTE & CO.

LYIN ANT FASISM EK KONSANSIS SOSYAL

Ki leson enn fim blan-nwar, enn fim mye, enn fim turne ant 1924-1927 kapav kite pu nu zordi? Dan Fim K-lib mwa Avril, ti prozet enn fim ki ti sorti dan sinema Lalmayn 1927, setadir anplin kumansman veritab lamonte fasism, me enn lepok kot li pankor ti kler pu tu dimunn ki so danze.

Pu donn enn lide kimanyer dimunn pa ti ankor truv danze, ala seki Winston Churchill ti ena pu dir lor Hitler osi tar ki 1935: "Li pa posib ziz enn personalite piblik osi gran ki Adolf Hitler byin avan ki atann get so lavi anantye. Mem si so aksyon politik dan lavenir pa pu exkiz tor ki so aksyon finn deza fer, nu bizin rapel ki listwar ranpli ar lexanp zom ki finn gayn puvwar atraver metod sever, brit, mem orib, me ki kan-mem sa finn, kan zet enn regar lor totalite zot lavi, kit enn repitasyon kuma gran dimunn ki zot lavi finn anrisi zistwar limanite. Petet li pu kumsa ar Hitler." (Telman sa sitasyon grav pu repitasyon ek zizman Churchill, li vo lapenn sit li dan so prop parol an Angle: "*It is not possible to form a just judgment of a public figure who has attained the enormous dimensions of Adolf Hitler until his life work as a whole is before us. Although no subsequent political action can condone wrong deeds, history is replete with examples of men who have risen to power by employing stern, grim, and even frightful methods, but who, nevertheless, when their life is revealed as a whole, have been regarded as great figures whose lives have enriched the story of mankind. So may it be with Hitler.*"

Fim la ti fer par gran sineast Fritz Lang, ki plitar ti kontan so prop fim akoz li ti truve li ti tro vant Nazism. Anfet li ti kit Lalmayn. Anfet so fam a lepok, Thea von Harbou, ki ti ekrir skrip baze lor so prop roman, ti vinn enn manb parti Nazi an 1930. Kan fim la ti sorti Goebells, ki ti ansarz propagann pu parti Nazi, ek Hitler limem, ti byin kontan fim la. Tusala pu dir li enn fim ki donn nu enn lide latmosfer dan Lalmayn dan bann lane 1920. E li rapel latmosfer dan USA kan Trump inn eli.

Ala tram fim. Li dan enn lavenir fitirist. E so premye lamwatye li lor sosyete deklas dan enn gran lavil, batiman byin ot wadire Dubai zordi, ti-avyon ek trin pe sirkile ant gratsyel. Travayer travay anba later, e viv anba later, par milye, kuma batayon dan enn larme travayer. Dimunn ris, sinbolize par sef patron sa seri lizinn ki prodir lenerzi pu gran lavil la, ek so garson, ek inntelijennsia ki reprezante par enn syantis fu, zot viv lao, al zot opera, ena gran gran lespas, biro, trenn-devi kuma milyoner zordi. Zistwar la se garson milyoner la, ki pa konn lexistans lavi tu sa milye travayer su-terin la, dekuver zot par azar kan li swiv enn zenn fam, espes enn dimunn ki fer travay ONG, ki pe okip sa bann zanfan travayer la.

Premye lamwatye fim la expoz realite deklas: enn gran lamas anba later pe erinte pu ki enn-de dimunn ris plane. Parey kuma zordi. Ena osi syantis, ki fu, ki finn invant tusala pu patron. Li avoy promne sufrans travayer. Inpe kuma inntelijennsia Moris. Plis ena sa fam ki okip zanfan travayer, ki kuma ONG zordi.

Ziska la, fim la vremem enn expozisyon sosyete – ziska 2017 – distopik, setadir pa itopik, lekontrer enn itopi. Enn lanfer. Avek konplisite akademia, lapres, e travay elastoplas ONG, e linnyorans zenn dan klas patrona.

Travayer fer enn sulevman ki telman san preparasyon, ki zot riske nway tu zot prop zanfan akoz zot sabotaz larg dilo dan subasman kot klas travayer viv. Fim la, alor, enn atak direk kont muvman klas travayer dan Lalmayn alepok. Travayer sanse tro bet pu rul enn sosyete. Travayer, dapre fim la, reprezant "lame" sa lekor ki sosyete ete, tandi ki patron reprezant so "latet". Fam ONG reprezant leker.

Naratif dezyem lamwatye fim montre enn realite ki buku dimunn bliye: Nazism, li ti rod *konsansis sosyal*. Li atak lalit deklas. Li rod likid lalit deklas – literalman nway li. Sa se tram dezyem lamwatye fim. Sa tifi ONG la ek sa garson patron (ki tom amure), zot reysi fer patron ek lider travayer trap lame (literalman) pu sov sosyete. Tu fini kuma enn *happy ending*.

Seki inportan dan fim la, se li rapel nu ki Nazism, ki lextrem drwat, so veritab bi. So bi se pa pu tuy dimunn lor baz kominote (sa li so mwayin, so taktik), so bi se pu detrir lorganizasyon lamas dimunn, pu detrir tantativ pu fini ar sa bann divizyon dan sosyete ki kapitalism inpoze.

Alor, memwar ki sosyete kapitalist ule ki nu garde de Hitler, se li finn tuy 6 milyon dimunn Kominote Zwif. Ki vre. Ki nu bizin rapel. Sa debordman kriminel ki Nazism provoke lor baz kominal. Me anfet bi politik se viz eliminn kominist, sosyalist, sosyal demokrat, sindikalists, interdir zot parti, exterminn zot. Pu sa ki li ti gayn sutyin depi gran indistriyel dan burzwazi Alman. Pu sa ki li ti gayn sutyin gran zeneral larme Alman. E, kan nepli ena lorganizasyon ki defann lamas dimunn, foli mertriye Hitler nepli kontrolab. Par personn. Tu so laenn anti-semitik, kominal, anti-omosexel, deborde. ■

Lindsey Collen

Referans

1 Book Review kurt ki pruv sutyin gran gran indistriyel pu Hitler, e explik kifer: http://www.vanityfair.com/news/1999/02/hitchens-199902

2 Alone in Berlin, ubyin nuvo edisyon "Berlin" tukur, par Hans Fallada, pli bon roman lor lamonte fasism, e baze lor fe.

LALIT ZWENN KANPAYN INTERNASYONAL PU

LIBERASYON TRAVAYER MARUTI-SUZUKI DAN MANISAR, LIND

LALIT finn avoy enn let a guvernman Modi atraver lanbasad Indyin dan Moris le 15 Mars pu proteste kont arestasyon arbitrer ek kondanasyon 31 travayer Maruti-Suzuki.

An 2012 travayer lizinn loto Maruti-Suzuki ti mobilize pu rekonesans zot sindika e kont sistem travay lor kontra. Patron ti kont rekonesans sindikal e kont anplway travayer lor baz permanan.

Pandan sa konfli la finn ena enn insidan lor sayt kot malerezman enn manejer finn perdi lavi. Lapolis finn aret 148 travayer. Dan labsans prev sifizan, 117 travayer ladan finn libere. Me, DPP finn kontiyn purswiv 31 travayer lor plizyer sarz.

Seki pli grav se ki finn met sarz *murder* lor 13 travayer, san ki ena veritab evidenns, e 12 parmi sa 13 la, se bann dirizan sindika dan lizinn Maruti-Suzuki. Sa 13 travayer la finn gayn kondanasyon a-vi. Li enn atak grav lor liberte sindikal.

Muvman sindikal dan Lind pe truv sa sarz la ek santans ki finn prononse pu kondann sa bann travayer pu prizon avi byin byin dir.

Zot pe kontiyn mobilize atraver manifestasyon dan diferan sayt pu dimann liberasyon sa 13 travayer la. LALIT dan lelan internasyonal pe sutenir zot. ■

RK

H.E. Anup Kumar Mudgal,
Indian High Commissioner, Port Louis, Mauritius

Dear Sir,

LALIT party in Mauritius is making an urgent appeal to the Indian Government through your office to save the 31 workers from the Maruti-Suzuki, Manesar Factory who were recently convicted of various offenses, following a strike, and following the death, at the time, of the actions of one of the Factory's Directors. I personally met trade union delegates from the Maruti-Suzuki union last year in Mumbai. It has yesterday been reported to LALIT that, while there was no evidence produced to prove any link between the unfortunate death of a director following an incident in the Maruti-Suzuki factory in 2012 and the workers' actions, yet 13 people, of whom 11 are trade union leaders, have been convicted of murder in this case. They therefore run the risk of the death penalty or life imprisonment. This follows their legitimate struggle for better work conditions in a difficult epoch for working people world-wide.

LALIT now joins the International Call to save the lives of the Maruti 13. We also call for all 31 workers to be freed.

Yours sincerely,
Rada Kistnasamy
LALIT
15 March, 2017

1,500 PRIZONYE PALESTINYIN

DEKLANS LAGREV LAFIN

17 Avril mark *Zurne Internasyonal Prizonye Palestinyin.* 1,500 prizonye Palestinyin finn kumans enn lagrev lafin ilimite. Lapel pu deklans sa lagrev la finn lanse par enn prizonye politik, Marwan Barghouti, manb Fatah, depite Palestinyin ki finn pas 15-an dan prizon Israel.

Bi sa lagrev lafin la se pu atir latansyon lemond lor seki lavi su lokipasyon militer vedir, pu denons e expoz tortir, move tretman, neglizans medikal, ki prizonye Palestinyin sibir dan prizon Israel. Israel itiliz *detansyon administrativ* pu ferm Palestinyin san pas lakur, san met sarz. Zot mem interdi prizonye gayn vizit.

Dapre enn deklarasyon komin plizir lorganizayon Palestinyin pandan lagrev, lotorite Israel finn ferm pre enn milyon Palestinyin depi ki Leta Israel etablir an 1948. Dapre *Addameer*, enn lasosyasyon ki sutenir prizonye politik, depi Mars sa lane la Israel finn arete e ferm 6,300 Palestinyin. Depi 1967 ziska zordi, ant 800,000 ek 1 milyon Palestinyin zom, fam, zanfan inn ferme. Sak fami dan Palestinn okipe – West Bank, Zerizalem Est, Band Gaza – afekte par swa arestasyon, anprizonnman. 2 manb LALIT ki finn al dan Teritwar Okipe finn temwayn sa dir realite.

Depi lagrev lafin finn deklanse finn ena manifestasyon sutyin pu prizonye angrev partu dan teritwar okipe, depi West Bank ziska Gaza e osi dan Israel. Muvman Non-Aliyne ek plizir pei pe sutenir sa lagrev lafin la.

Sa aksyon ankomin prizonye Palestinyin montre sa determinasyon ek kuraz ki karakteriz lalit dan Palestinn kont vyolans Israel so lokipasyon militer ek kolonizasyon.

LALIT solider ar lagrev lafin prizonye. Bizin izol Israel. Bizin kontiyn boykot prodwi Israelyin, dezinvesti dan Israel e mintenir presyon pu sanksyon kont leta Israel. ■

KESTYON LATER

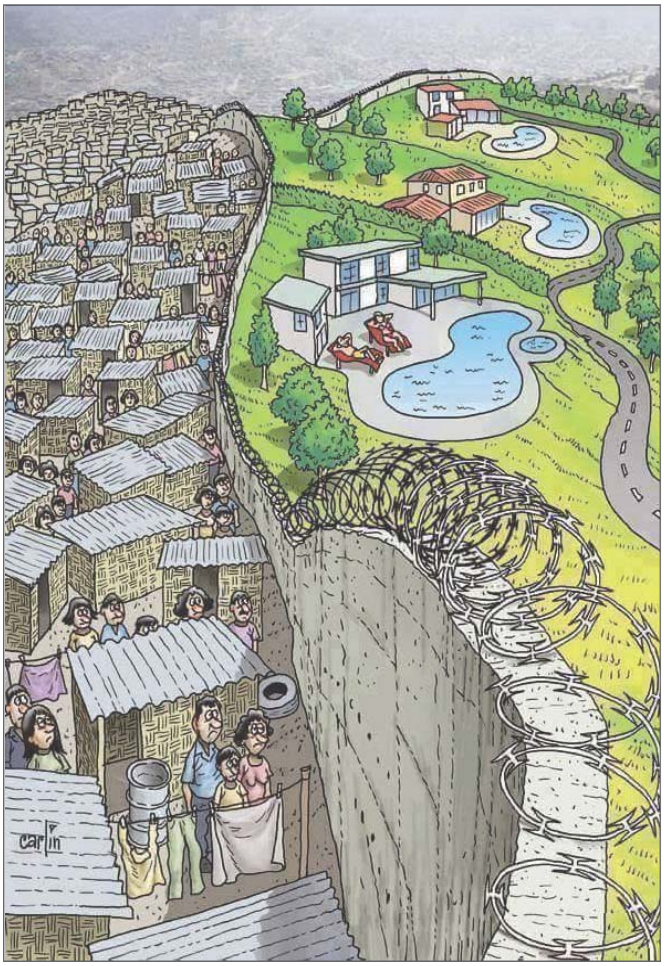

SEKI NU PA'LE

LALIT pe fer kanpayn kont Guvernman ki pe ankuraz tablisman
bayant later agrikol ar milyarder ki vinn koloniz Moris.
Kifer pa pans pu angaz u ladan?
Kontakte LALIT: lalitmail@intnet.mu
208 5551..